

DISSERTATIO DE MATRIMONIO

MATRIMONII

AVTORE JOHANNES SEEMANNVS

IN ACADEMIA ALTA SILESIENSIS
PRÆSIDENTE
DN. IO. SAMVELE SIRYKIO, IC.
SERENISS. VEDVAE SARDINENS. CONSULE AVL.
PRAES. IUR. PUBL. ET COLL. IUR. IN DECANO

PRO LICENTIA

IOANNES SEEMANNVS

H. J. O. Steur - Mathematik

8257. DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA, 9 9

DE

COLLISIONE NAVIUM,

Von

En- und Überseegelung der Schiffe.

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE BORUSSIAE, MARCHIONE BRAN-
DENB. ET RELIQUA.

EX ILLUSTRIS ICTORUM ORDINIS

IN ACADEMIA FRIDERICIANA DECRETO,
PRAESIDE

DN. SAMUELE STRYKIO, JC^{TO}

SERENISSIMI ET POTENTISSIMI REGIS BORUSS.
CONSILIARIO INTIMO, PROFESSORE PRIMARIO,
ET FACULTATIS JURIDICAE
ORDINARIO,

*DN. Patrono, Promotore atque Avunculo Magno, Parentis instar omni
honoris & observantiae cultu devenerando,*

PRO LICENTIA.

Summos in Utroque JURE HONORES consequendi
IN AUDITORIO MAJORI

D. MAJI MDCCVIII. horis ante & pomeridianis
publicae ac solenni Eruditorum disquisitioni subjecit

CHRISTIANUS NICOLAUS HOPPIUS,
Soltquellenf. Marchicus.

HALÆ MAGDEB. Typis JOHANN GRVNERI, Acad. Typogr.

21
COLLEGIUM
NAVALIS
LECTOR
PROVINCIA
ORDINATIO
CHRISTIANE
MAGISTER

PRÆFATIO.

Vivimus jam illa tempestate, ubi clasficum canitur quotidie, & naves non tantum solitariè congregiuntur, sed & classes integræ semet invadunt, non solū de cruenta, sed & dubia concertantes victoria; dum sæpius una cum altera, incenso pulvere pyrio, societate tristi in altū mittitur, inde in particulas rupta, lugubri spectaculo in mare remittitur, non raro cum strage plurium quam mille militum. Alii ferro interimuntur & globis, alii ardere coguntur in fluctibus. Adeo nihil crudelius est congressione navali, ubi & aquis homines pereunt & flammis. Sed nec hæc sola maris calamitas est, cui expositi sunt navigantes. Sæpius cum solis certandum est fluctibus ventisque, quibus quietem injungere solius Divinæ Majestatis reservatum est. Peritissimis enim hic sæpius preundum est Navarchis, qui per plures etiam annos innumera maris pericula evaserunt, & victorias ab hoste reportarunt amplissimas, qui postea vi tempestatis in scopulos illisi, dolenda perierunt morte.

Et utinam paucis abhinc
A 2 men-

mensibus, tristissimum tale exemplum nobis non exhibuisset celebratissimus Britannorum clasfis maritimæ Gubernator *Chovellus*, quippe

Interiit falsis expotis fluctibus Heros.

Hic enim Inclutus Thalassiarcha, ab expeditione Toulonensi redux, fere patriam iterum conspexerat, cum prope Insulam *SCILLY* in scopulos, *L' Evêque* & *les Clercs* dictos sub mari latitantes, cum navi sua vadum exploraturus, nebula magna nocti se jungente, incidit, quo facto navis huic saxo tanta cum vehementia illidebatur, ut uno quasi momento cum omnibus tormentis & fere 900. hominibus submergeretur, & ita *Chovellus* tot hostium in marinis præliis victor vitam suam in fluctibus misere perderet. Ejus tamen manibus meritisque omnes boni gratulantur, quod Deus noluerit corpus relinqui insepultum, piscibusque abstimendum, sed potius dignissima tanto Heroe pompa splendidissime tumulandum concesserit. Verum nec aliæ defunt calamitates, quibus exposita sunt navigia, dum nec hostium tela, nec ventorum nimiam experiuntur tempestatem, sed nocte tenebrisque concurrentibus, amicorum naves quandoque præter opinionem colliduntur, & damnum non leve sibi inferunt, de cujus reparatione, quam maxime postea laboratur in judiciis maritimis seu Collegiis Admiralitatum, in quantum alter Navarchorum alteri hoc nomine obligetur, & in quantum ea propter condemnandus sit. Non quidem defunt Jure Rom. textus quidam, ad quos hoc casu recurri possêt. Verum enimvero cum hic potissimum ad LL. maritimas & consuetudines nauticas recurrendum

PRÆFATIO.

§

dum sit, non credidi me rem inutilem suscepturum, si speciminis Academici loco ex consilio *Patru mei ad cineres usq̄ devenerandi Dn. JOACHIMI HOPPII. Jct. celeberrimi, jam Præ-Consulis Reipubl. Gedanensis meritiſſimi* exhiberem, quid juris sit in hac *navium collisione*. Dividam autem thema ipsum in 4. Capita, quorum I.) de Fontibus decidendi hanc controversiam, seu de Jure Maritimo Legibusque nauticis, II.) de Diversitate damni per collisionem navium dati III.) de Probatione damni ita illati, & IV.) de reparatione damniaget. Antequam autem hunc laborem suscipiam Deum Ter Opt Max. supplex veneror, ut Spiritus S. gratia huic operæ adesse velit, B. L. vero rogo, ut juvenilem laborem in optimam interpretari velit partem.

CAP. I.

DE

FONTIBUS DECIDENDI CONTROVERSIA MARITIMASIVE DE JURE MARITIMO.

§. I.

Sicuti nulla societas, civitas nulla, nullaque provincia aut regnum absque Legibus consistere potest, quæ sunt quasi compages & gluten illud, quo parentium & imperantium conglutinatur, ita & in mari, societatibusque maritimis se res habet: Leges enim maritimæ si non essent, ex commerciis spolia, ex nautis piratæ fierent. Quamvis autem non ire possim inficias, ab initio loco juris maritimi invaluisse placita quædam ex usu ipsorum navigantium desumpta, pedetentim tamen emergente navium

A 3

cul.

6 CAP. I. DE FONTIBUS DECIDENDI

cultura, commercisque indies augmentum capientibus, fuerunt scripto comprehensa.

Earum auctoritas unde sit?

§. II. Quemadmodum autem extra dubium est, omnium Legum vim & potestatem, imo & originem querendam esse in imperio aliquo, adeo ut si hoc Legislator destituatur, nomen Legum inane sit futurum, atque in auras abeat Conf. L. ult. C. de LL. Quid enim majus, quid sanctius est Imperiali Majestate? vel quis tantæ superbie fastidio tumidus est, ut Regalem sensum contemnat? Et sane frustra foret LL. executio, si hæc ab aliquo, qui imperio & potestate LL. condendi destituatur, ferantur, cum extra territorium (sive ut ad mare referamus, extra mare occuparum) jus dicenti impune non pareatur. Ratio autem rationis hæc est, quod nulla lex effectum in extraneos & non subjectos habere possit, Quod si hæc ad LL. maritimas applicem, omnino dubia illarum redderetur auctoritas; ut ut enim de dominio maris magno conatu pugnauerint inter se duo orbis eruditi lumina, Grotius scilicet & Seldenus, quorum ille *mare liberum*, hic *mare clausum*, sive ut a Grotio in suo Apologetico hic liber vocatur *Thalassocraticum*, assererat, horumque vestigia postmodum Viri Juris Gentium ac rei literariæ peritissimi presserint, & pariter in diversas opiniones secesserint, aliquos enim amor patriæ, aliquos ablandiens commerciorum libertas, aliquos adulatio, aliquos tandem indicta publice præmia seduxere, Dn. Cornel. van Bynkershoek in *Diss. de Domini Maris in præf.* Quicquid tamen hujus rei sit, sane fatentur ipsi, quid dominium aliquod maris asserunt, hoc non universale esse, aut omnem oceanum complecti, sed particulare tantum, certam saltem maris partem concernens, quatenus hæc, cæteris paribus, inter alios commode defendi potest. Quod si ergo ad solam auctoritatem Legislatoriam effectus Legum nauticarum restringatur, sane particulares illæ manebunt, nec effectum suum extendent ultra assertum maris dominium. Nec majorem his LL. auctoritatem tribuit sententia Jac. Gothofredi in *Diss. de Im-*
perio

CONTROVERSIAS MARITIMAS &c. 7

perio maris c. 8. quando dicit, navigandi peritiâ plerumque etiam imperium maris seu *θαλασσοκρασίαν* coherere; sola enim hæc peritiâ jus quoddam in mari tribuere nequit, sed alios tantum invitât, ut parî studio navigandi artem exerceant. Quamvis itaque concedam, LL. Rhodiorum nauticas & antiquitate & auctoritate palmam aliis præripere, non tamen his vel ullum in mari mediterraneo dominium, vel etiam potestas LL. nauticas auctoritative ferendi, attribui potest. Ipsi enim Rhodienses placita sua circa rem nauticam Imperatoribus obtulerunt, & ut ab illis confirmarentur, petierunt, quod factum partim est a Tiberio Imperatore, partim a Trajano, demum etiam ab Antonino in famosa illa *L. g. ff. ad L. Rhod. de jactu*, de quibus Impp. confirmationibus distincte egit Gothofred. *l. c. p. 46.* Ab eo itaque tempore Jus Rhodiense nauticum auctoritatem Legis accepit ab ipsis Impp. Cum vero tunc Impp. potestas per maximam Europæ partem diffusa esset, & eorum LL. ubique locorum vigerent, perspicuum inde redditur, quare in omnibus fere locis maritimis secundum illas pronunciari coeptum sit. Licet successu temporis in diversis Europæ regnis plura pro utilitate navigantium eidem addita, quædam etiam detracta.

§. III. Sunt itaque LL. Rhodiorum omnium nauticarum antiquissimæ, uti jam suo tempore confessus est Constantin. Harmenopol. in *promtuarîo* *7. C. l. 2. c. 11.* & ipsum Jus Canon. LL. Rhodias ad navalia commercia pertinere ex usu mercatorum eo concurrentium asserit in *c. Rhodie 8. Dist. 2.* Et licet Scriptor Gallus Morisottus in *Orbe maritimo* *L. 2. c. 6.* dicat Rhodios LL. maritimas ex urbe Massilia petiisse, refutatus tamen est ab Abrahamo Westerveen in *Præf. Belgica Libri Consularis Maris.* De ipsa autem Insula vid. Gell. *L. 7. noct. Att. c. 3.* cujus celebritas vel hoc nomine aucta fuit, quod sedem præbuerit Equitibus Hospitalis quondam Hierosolymitani S. Johannis, qui eam A. 1308. armata manu Saracenis eripuerunt, unde quoque nomen Equitum Rhodiorum

De LL. Rhodias.

3 CAP. I. DE FONTIBUS DECIDENDI

rum obtinuerunt. Hæc tamen Insula tandem ao. 1523. a Solimanno Turcarum Imperatore iterum Equitibus erepta fuit, Imperator autem Carol. V. iis Insulam Melitam sive Maltam concessit, ubi adhuc sedem suam habent, armaque feliciter infidelibus opponunt. Vid. Dn. Vitriar. *Inst. Jur. Publ. Lib. I. Tit. XXI. §. I.* & Dn. Pfeffinger *in not. ad h. l. lit. f.* ibi prolixè quoque ritus, qui in recipiendis his Equitibus observantur, describit. Procul dubio autem hi Equites prisca Rhodiorum LL. nauticas, quibus quondam adfueti fuerunt, adhuc observant. Hujus autem Insulæ LL. quam maxime ab æquitate commendantur, ab *ἐνομιία & ἐπιμελέεια* a Strabone *L. 12. c. 14. Geograph.* Schottel. *de antiquis in Germ. jurib. c. 21. §. 4.* Et hæc sunt illæ LL. Rhodiæ, quæ pro jure Gentium in mari mediterraneo vigerunt, Grot. *in florib. ad Jus Just. in de Lege Rhodia p. 117.* ut hinc ab ipsis Romanis, qui alias toti fere orbi LL. præscribebant, Græcosque pro barbaris habebant, receptæ fuerint *per tot. tit. ff. ad L. Rhod. de jactu Cujac. ad Rubr. ff. de L. Rhod.* imo ex Servio, Labeone & Sabino palam est, & tempore Augusti titulum civis Rhodii maximo in pretio fuisse, ut ipsi civis Romani, alias civitatis suæ jura plerumque peregrinis invidentes, civis Rhodii nomen affectarent. Maxime autem illarum Legum auctoritas comprobatur ex *L. 9. ff. de L. Rhod. de jact.* quæ Græca origine est Antonini (sicuti etiam Antonini LL. Græcæ referuntur de auctupio in *L. 16. de S. P. R. L. 3. ff. de Custod. & exhib. reor.* ibi: Græce rescriptit, qua lingua sine dubio tunc usus est, quando Asiaticis populis, quibus ea lingua familiaris fuit, rescriptit Bechm. *in Comment. ff. ad c. L.*) & L. Rhodiam vocat Legem maris. Ita enim Imperator Eudæmoni respondet? Ego quidem Dominus mundi (quousq; scilicet orbis Rom. tunc temporis se exferebat) Lex autem maris, ut hinc maximam hujus Legis auctoritatem in decidendis controversiis maritimis perspicere liceat. Conf. ad h. l. eruditiss. Disp. Jac. Gothofredi *de Imperio maris & de jure naufragii*, ubi h. L. ex antiquitate, & secundum idioma, Græcum solide explicatur. Selden. *de*
domi-

CONTROVERSIAS MARITIMAS &c. 9

dominio maris L. 1. Cap. 25 Sam. Petitus Misc. l. 3. c. 11 Salmaf. *lib. de mod. usur* c. 5, Stypman *de Iure Maritimo* c. VI. n. 107. Jegg. Non ita pridem quoque Clariff. Dn. Cornel. van Bynkershoek ICTus Batavus *ad b. L.* librum fingularem, & *de dominio maris* edidit Hagæ Batavorum A. 1703. 8vo. Videri autem possunt hæ LL. Rhodiorum in libris βασιλικών Tom. VII. Lib. 53. p. 655. Edit. Fabrot & ap. Marquard. Tr. *de Jure Mercature* Lib. 3. C. 3. Separatim vero Græce & Latine Lugduni prodierunt A. 1657. Commentati autem sunt doctissime ad hoc jus navale Rhodiorum Vinnius & Peckius. Nec apud antiquos solum tantam auctoritatem habuere hæ LL., sed etiam in hodiernum usque diem ea ob communem receptionem & approbationem adhuc firmo nititur fundamento, uti clare patet ex earum receptione in Magnæ Britanniæ Regno, ibi enim in summo Admiralitatis Collegio (in quo omnia negotia, omnesque controversiæ nomine magni Archithalassi des Gros Admirals, qui hodie est Sereniss. Princeps Daniæ GEORGIVS maritus gloriosissimæ invictissimæque Magnæ Britannæ Regiæ ANNÆ non nomine Regio componuntur & deciduntur) secundum Jus Civ. LL. Rhodiorum, & Oleronis Insulæ in causis maritimis proceditur, sicuti hoc refert illustris Autor des Europaischen Herolds P. 2. *de Regno Angliæ* f. 210. b.

§. IV. Alterum, quod antiquitate non minus quam celebritate se commendat, est jus maritimū Insulæ Oleronensis, quæ sita est ad sinum Aquitanicum, vulgo *d' Oleron*. dicta & ad provinciam Galliæ Gviennam spectat. Vid. Topogr. Gall. *part. 7. p. 31.* ibi: die Insel Oieron ist 3. Meilen vom festen Lande/ und 4. Meilen von Rochelle gelegen. Et hæ sunt LL., ad quarum normam marium meridionalium accolæ, Galli in primis, instar juris Gentium negotia sua maritima componebant. Plerasque vero Oleronensiu Gallorum LL. maritimas describit Petr. Garfias in libello *le grand routier et pilotage de la mer* Vin. ad. Peck. *de re nautica* ad L. 2. ff. *de lege Rhod. lit. a.* Conf. Petr. Gregor. Tholos. *syntrigm.* L. 29. C. 10. §. 20. An autem LL. Oleronenses antiquiores sunt LL. Wisbyensibus, uti voluit

De LL. Iastulæ Oleron.

B

luit

luit Stephanus Cleiracus in Tr. de *Ufu & consuetudine maris*, dubio nondum vacat; cum testante Dn. Reinh. Kürike Secretario quondam Gedanensi meritissimo in *Comment. ad Jus marit. Hansf. in pref.* in illis vix quicquam aliud, quam quod in LL. Wisbyensibus continetur, reperiatur, deque Autore earum non satis constet. Uti enim quemque amor patriæ & inclinatio trahit, sic & in auctoritate harum LL. stabilienda unusquisque pro patria sua partes agit, dum Galli Galliæ, Angli e contra Angliæ Regibus has LL. acceptas ferunt, & sicut Cleiracus Galliæ; ita Selden. *de mari clauso* L. 2. c. 24. Angliæ Regibus easdem LL. tribuit, neuter tamen idoneos Auctores nominare potest, ex quibus has LL. Oleronicas hauserint. Vid. Dn. Kürike *loc. cit. p. 79.*

de LL. Wisbyensibus.

§. V. Accedimus ad aliud æque celebre jus maritimum Wisbyense das *Wisbyensche Waater-Recht vel Schiffs-Recht* dictum, de quo extat liber, cujus titulus in lingua Saxon. *Waater Recht, dar de Kooplude und Schippers gemacket hebben tho Wisby*, in quo tamen LL. Rhodiensium vestigia ubique conspicua sunt. Nomen hoc habet ab urbe *Wisbya*, nobilissimo olim totius Septentrionis Emporio in Insula Gottlandia. Et ab hac civitate profectæ sunt hæc LL. magnæ adhuc auctoritatis in plerisque locis maritimis, licet maxime olim Septentrionalia respexerint loca. Dn. Becm. *Hist. orb. terr. C. V. n. 9.* Conring. *de Juris Germ. origine* c. 19. Et hæc LL. juxta Grot. in *Prolegomen. ad Procop. p. 64.* multum habent auctoritatis, æquitatis & prudentiæ, ut omnes Oceani accolæ eo non tantum proprio, sed velut gentium jure utantur, adeo ut & appellationes in causis maritimis ab omnibus circumjacentibus populis eo fuerint directæ. Imo hodie in Belgio, & magna Britannia adhuc hæc jura in viridi sunt observantia, vid. Illustris Autor *des Europ. Herolds loc. spur. cit.* Sic Amstelodammenses à Duce Albano LL. suas transmittere jussi, de Legibus nauticis Wisbyensibus *Ao. 1570. d. 9. Jan in §. 20. Consuet. Civ. Amstelod.* rescripserunt, eas in rebus nauticis, quatenus usu & consuetudine receptæ sunt, seruari

vari

CONTROVERSIAS MARITIMAS.

Vari, nunc certe majorem earum auctoritatem videri, ut id fere sequamur, ubi reprobatum non est, uti existimat Dn. Cornel. van Bynkershoek *Ad L. 9. ff. de L. Rhodiâ c. 8. p. 80.* Quemadmodum autem ita in rebus humanis fieri solet, ut sepe unius civitatis ruina, alterius incrementum sit (sicut & nostro tempore omnem fere mercaturæ ommerciorumque florem Antvverpia Amstelodamum se contulisse vidimus) ita & urbi Wisbyæ urbis Vandalicæ Vinetæ, de quà vid. *Micræl. von alten Pommerland L. 2. c. 14.* exitium dedit incrementum, sed & Wisbya tandem in eum statum devenit, ut ob minimam occasionem, fractione nempe unius fenestralis vitri vix valoris obularis, teste Olao Magno *l. 10. cap. 16. & L. 2. c. 24. de puni. rebell. naut.* ad incitas redigeretur, Dn. Kurike in Comment. ad *Jus. Hansf. ad inscr.* Prolixiorem autem hujus olim celebratissimi emporii descriptionem qui desiderat, adeat *Olearii Itinerar. Pers. L. 2. c. 3.* & Schottel de *antiqu. Germ. jurib. c. 25. §. 5.* Rudera hujus urbis adhuc hodie existare, autor quoque est L. Baro de Herberstein, in *Histor. Moscov. p. 118.* Man siehet in der Insul Gothland noch der alten Stadt Wisby Mauern und Gebäuden / in welcher die vorbeyschiffenden allen ihren Zank und Gespan zu Ende gebraht und ausgerichtet haben. Man hat auch von allen herumliegenden Meer-Städten und Flecken alle Rechts-Händel an diesen Ort ziehen mögen.

§. VI. Nec prætereundum est Jus maritimum *Hanseaticum* primum A. 1591. communi consilio in publico Lubecæ habito conventu, in 59. articulos digestum, atque anno infequente, Germanico idiomate, typis publicatum. Quia vero ista in Articulos digestio accuratiorem methodum poscere videbatur, plura etiam inferenda in dies occurrerent, civitatibus Hanseaticis Ao. 1614. eos recensere & in certos XV. titulos seu locos redigere, variaque prioribus addere placuit. Desumpti autem sunt hi Articuli partim ex antiquis Rhodiis aliisque civilibus Legibus, partim ex statutis nauticis Wisbyensibus & specialibus plebiscitis cujusque civi-

de Jure Maritimo Hanseatico.

tatis Hanseaticæ, Vid. præf. *Compendii Juris maritimi ab J. R. E. A. 1698.* editi, Dn. Kurike in laudato *Commentar.* ad hoc jus Hanf. ut & Commentarios Joh. Sibrandi ad *Lubecensia jura maritima.* citatos a Jac. Gothofredo *de Imperio maris c. 8.* Recenset quoque Jus Marit. Hanseat. seu *der Elybahren Hansee • Städte Schiffs • Ordnung und See-Recht.* Joh. Marquard. *de Jure Mercatura in Append. p. 688.* it. Mevius in *Jure suo Lubec.*

De Libro Con-
sulatus Maris.

§. VII. Hactenus distinctim de LL. maritimis actum; Omnes autem LL. præcipue antiquiores uno eodemque libello comprehensæ, partim vero auctæ & emendatæ videntur in libro illo Italice conscripto, qui vocatur *Il Consolato del mare*, quem in idioma Belgicum transtulit Abrahamus Westerveen ICTus Batavus & Lugduni Batavorum A. 1704. in 4to edidit: Qui liber de Consulatu maris teste Boeclero in *Comment. ad Grot. præf. p. 27.* nunquam satis laudatus, si argumenti nobilitatem, copiam, usum spectemus. Ipse Grot. *de Jure B. & P. L. 3. c. 1. §. 5 in not. n. 5* de hoc libro hæc refert, quod sit editus lingua Italica, in quem relatæ sunt Constitutiones Imperatorum Græciæ, Alemanniæ, Regum Francorum, Hispaniæ, Syriæ, Cypri, Balearium, Venetorum, Genuensium. Alii tamen hunc librum primitus in lingua Hispanica Castiliensi conscriptum esse censent, referente Abrahamo Westerveen *in alleg. præf.* Arnold Vinn. ad amplissimos! Reipl. Amstelodamensis Consules *Epistol. Aedicatoria*, quæ Peckii libro *ad rem nauticam* præfigitur, sequentia profert: Apparet ex toto illo Peckii opere, non vidisse eum ullas alias leges de rebus maritimis, quam quæ in Corpore Juris Justiniani continentur, non ipsas Wisbuicenses, quæ fere apud transrhenanos, non Oleronis, quæ apud Galliam obtinent, non librum de Consulatu maris, qui scriptus dicitur ætate S. Ludovici, ex quo bona pars Legum, quibus hodie ad res maritimas passim utuntur, sumta est. Interim vero quod Grot. existimat, in Consulatum illum relatæ esse tot aliorum Imperatorum & populorum Leges maritimas, hoc solum

solum huic libro auctoritatem, qua pollet, tribuere nequit, quia collectio nihilominus privato homini adscribenda, cum nullius, vel Imperatoris vel Reipubl. nomine in lucem prodierit. Hoc vero plane eximum auctoritatis publicæ argumentum est, quo vix ullæ LL. in Europa pollent, quod tot Imperatores, Reges, Principes & Respubl. juramento se obstrinxerint ad LL. in hoc Consulatu contentas sancte servandas, nam & Imp. Constantinopolitani, Germani, Reges Galliæ, civesque Romani ab A. 1075. usque ad a. 1270. diversis temporibus juratam fidem dederunt de his LL. servandis, & quod speciatim observandum, ipsi Rhodenses A. 1190. itidem ad observantiam harum LL. juratam se obstrinxerunt, ut inde omnino LL. Rhodiæ nauticæ huic Consulatu maris cedere debeant. De singulis autem Principibus & Rebuspubl. approbatione sua robur huic libro afferentibus videri poterit *Prefat.* illius libri *Italica & Belgica* quorum B.L. remitto.

§. VIII. Hæc sunt potiora jura maritima antiquitus recepta, quæ in antecessum adducere libuit; nihil jam dicam de recentioribus Legibus & statutis navalibus, cum una quævis fere regio mari vicina peculiaris sua statuta in re nautica habeat. Inprimis huc pertinent Ordinationes Philippi II. de re nautica Belgis A. 1563. ult. Octobris datæ; & Imperatoris Caroli V. de re maritima, Jura Suecica, Danica &c. quæ cum notissima sint, iis recensendis superfedebat. Quodsi denique expressa in controversiis maritimis deficient jura, ad consuetudines nautarum & mercatorum respiciendum esse puto. Controversiarum enim nauticarum, si nihil certi aut scripto jure cautum, & consuetudine receptum sit, decisio ac judicium permitti solet prudentiæ mercatorum aut nautarum, negotiationibus maritimis affectorum. Straccha *de navig. n. 25.* Wisbyense *jus art. 38.* Mercatores enim tum propter negotiationum utilitatem, tum vero ob locorum conditionem, temporum & rerum circumstantias a Jure Communi & curiarum variarum stylo sæ-

De aliis juri-
bus nauticis
in genere.

pius divortium facientes, & per actus diutissime continuatos, ac in *Boersa* sua frequentatos, consuetudinem introducere possunt, hinc omnino necessū est, receptos Mercatorum mores sequi; utpote qui parem cum scripta lege vim habent. *L. 32. & 37. ff. de LL. Schaffhausen de Assuracionibus §. 19.* Conf. Lauterb. Disp. de *jure in foro Mercatorum usitato*. Constituta hinc sunt multis in locis Collegia nautica seu mercatoria, quorum nomine per totum ferme orbem celebriā sunt Magnæ Britanniæ & Belgii Admiralitatis Collegia, ut coram his controversiæ maritimæ decidantur, vel alias, si de rebus & contractibus maritimis quæstio incidat, ea ibi summarie ventilentur; quæ omnia ob commerciorum maritimorum tot alias periculis obnoxiorum utilitatem sancita & constituta sunt. Vid. *Ordnung des Summarischen See Gerichts Process in Append. Tr. Joh. Marquardi de Jure Mercature p. 704.* ubi omnia negotia, quæ ad hunc processum summarium referri debeant, ordine exponuntur. His itaque præmissis transeundum ad collisionem navium, quot modis ea contingat.

CAP. II.

DE

DIVERSITATE DAMNI PER OCCURSUM SEU COLLISIONEM NAVIUM DATI.

§. I.

Quid sit collisione navium?

Generaliter itaque rem considerando collisio navium nihil aliud est, quam quando navis in aliquod impedimentum e. gr. in fyrtes, scopulos, palum &c. propellitur, atque ita illisione facta damnum incurrit. In sensu autem speciali & strictiori nobis est, quando duæ naves inter velificandum sibi invicem occurrunt, atque ita altera in alteram illiditur, ut inde damnum navi, mercibusque in ea contentis, inferatur, vel navis plane pereat. Germ. eine

eine An- und Überseegelung der Schiffe. Batavi hoc expriment per vocem *overzeylage*, *Schepen die eleckander beschadigen*. Rex Galliae Ludov. XIV. dans l'ordonnance de la marine hoc per terminum maritimum expresit & vocat l' *abordage*. Vid. annexam explicationem terminorum maritimorum: *dicte Ordinationi* lit. A. In Versione LL. Rhodiarum L. 36. ubi sedes est hujus materiae, hoc ita reddit Latinus interpret: Si navis velificans in aliam navim damnum dederit Ipsam autem Græcum idioma hujus L. vid. in libris *Βασιλικών T. VII. L. 53. t. 8 p. 655*. Edit. Fabrot. Nec deest textus in jure nostro in l. 29. §. 4. ff. ad L. Aquil. ubi hoc Ulpianus per impactionem exprimit, ibi: si navis tua in alteram impacta fuerit. Sed nolumus inhærere corticibus verborum, quin potius ad nucleum seu rem ipsam nobis convertimus, & quot modis damnum ita detur, explicabimus.

§. II. Cum autem, quæstione de damno mota, non ut in casibus inde exortis applicari possit regula, nec quispiam accuratam ferre decisionem possit, nisi quod & quale damnum sit, prius accurata judicii lance examinaverit, hinc & hoc casu cum de damno per naves illato quæstio est, ante omnia videndum, quotupliciter damnum hoc modo navigantibus accidere possit, quo inde ad quæstionem de damni dati reparatione eo melius respondere valeamus. Inferitur igitur alteri damnum vel casu fortuito, vel culpa, vel dolo.

§. III. Casuale damnum, sive a vi majore, quam industria humana præcavere non potuit, vel Divina, proveniens uti etiam in ipsis textibus juris nostri appellatur, prout patet ex L. 24. §. 4. ff. de damno infecto ubi Ulpianus dicit: Aliud esse, si damnum contingat violentia ventorum, vel alia ratione, quæ vim habet Divinam; & Cajus in L. 25. §. 6. ff. Locati Conducti dicit: Vis major, quam Græci *ὄρα βίαι* i. e. vim Divinam appellant, non debet conductori damnosa esse Conf. L. 15. §. 2. ff. Locati: L. 2. §. 7. ff. de administr. rer. ad civit. pertinent. Omne enim, quicquid gens marina pro infortunio

Quotupliciter damnum inferatur.

Quale sit damnum casu fortuito illatum?

nio habet, a Deo provenit, qui & venti & maris Dominus est, & sic nobis nihil aliud est casus, quam si tanta vis navi facta sit, quæ nullo remedio contra tempestatis obortæ truculentiam temperari vel evitari potuit; seu omne damnum per tempestatem illatum hoc nomine venit, cum aquarum imperus, inundationes & vis ventorum fortuitis annumerentur casibus in *L. 23. ff. de R. I.* Nulla autem est distinctio, quam habet Anton. Faber ad *L. 3. §. 1. ff. de Exerc. act.* inter ea, quæ fato, & quæ casu fortuito fiunt, quod ista ex necessaria, hæc autem ex accidentaria causa contingant, cum, quæ fortuito casu accidere dicuntur, ob nostram ignorantiam talia videantur, quæ tamen, si ad altiorem causam e. gr. Deum adfurgamus, possunt esse a fato, seu a Deo. Conf. Stypm, de *Jure Marit. c. 15. n. 334. seqq.* Imo commurari in Jure nostro nomina casus fortuiti & fati probant *L. 16. pr. ff. de Rei Vindic.* Non enim post litem contestatam utique & factum possessor præstare debet *L. u. §. 5. ff. de minor.* ibi: quod fato contingit, cuius patrifam. quamvis diligentissimo potest contingere. Adde uberiorem sententiæ Ictorum de fati explicationem Seneca, genuinus Philosophiæ Stoicæ, cui & ipsi addicti erant Icti haud pauci, interpres: Ergo nihil magis, inquit, ingratisime mortalium, qui te negas Deo debere, sed naturæ, quia nec Natura sine Deo est, nec Deus est sine natura, sed idem est utrumque, nec distat &c. Sic hunc naturam voca, Fatum, Fortunam, omnia ejusdem Dei nomina sunt, varie utentis sua potestate *L. 4. de Benefic. c. 8.*

An periculum & casus fortuitus differant.

§. IV. Cum autem periculum & casus fortuitus à multis habeantur pro synonymis, dispiciamus, an idem in nostro casu, ubi de incurfu navium agimus, obtineri possit? Solent alias ita distinguere, quod periculum damnum sit sive dolo sive culpa obortum. *L. 4. ff. naut. caup. Stabul. L. 1. ff. de periculo & commodo rei venditæ L. 60 §. 6. ff. Locati* hic, quod casu fortuito, qui providentia humana præcaveri non potuit, contingit. Stypm. de *Jure marit. P. 4. c. 7 n. 309* Nihil enim tam firmum, quod maris aut tempestatis vim sustinere possit *L. 24. ff. de*

ff. de damn. infect. Quemadmodum quoque Dd. existimant, quod si ad culpam latam vel levem aliquis obligetur, tunc si periculi quoque mentio fiat, culpam levissimam intelligi. Sed si dicendum, quod res est, vox periculi Germanica dicitur *Gefahr* vix aliam à casu fortuito significationem habet, præsertim, si particula universalis addita: *Er wolle vor alle Gefahr stehen* Dn. Præf. in *Annot. ad Lauterb. ad L. XIII. T. VI.* voc. *quale vero periculum*, p. 392. Accipitur quoque in ipsis LL. eodem sensu periculum, quo casus fortuitus, §. 1. de *Emt. Vend.* ubi dicitur: *Emtione & venditione contracta statim periculum ad emtorem pertinere, & exempla subjunguntur, quæ tantum ad casus fortuitos possunt referri, addito: Quicquid enim sine dolo & culpa venditoris accidit, in eo venditor securus est.* Conf. *L. 6. C. de Pign. act. L. 9. §. fin. ff. de Reb. Cred.* Illud certum est ad minimum, in maritimis causis, periculum & casum fortuitum unum idemque significare, & sic eum, qui in Affecurationibus omne periculum *allen risiko ende perickel* suscepit, tantum de casu fortuito, non autem de damno ob culpam dato teneri, quemadmodum conductor suscipiens casum fortuitum, non includit illum, qui culpa locatoris evenit. Barbof. *Collect. in C. ad tit. de naut. foen. n. 5.* Vid. *infra C. IV. §. 8.*

§. V. Damna casualia dispescuntur à Dd. in solita vel insolita. Solita sunt, quæ non raro solent contingere; Insolita, quæ rarius contingunt; Hisce a nonnullis adduntur casus plane insoliti, & ut ita dicam insolitissimi, qui per raro, & semel vel bis seculi vel longioris temporis spatio contingere solent. Ad solita ergo damna casum fortuitum præsupponentia referimus, quando navis ob vadum aliquod in mare, quod non potest superari, vi ventorum adacta, damnum incurrit, *Wann es auff die Sandbäncke; ussen kommt* quali periculo navigantes sæpius expositos esse, tristis experientia comprobat, & utinam non quotidie fere novellæ tale quid nobis referrent? Licet autem interdum naves à vado iterum liberari possunt, præsertim illis in locis, ubi maris fluxus & reflu-

Quotuplex sit casus fortuitus.

18 CAP. II. DE DIVERSITATE DAMNI

refluxus est, daß das Schiff wieder mit der Flut Stoß wird; sepe tamen, licet bona salventur, navis ipsa perit. Solitum quoque est maria transfretantium infortunium, quod scopulos & fyrtes, in mari interdum latitantes, evitare non possint, quin potius, illusione in eas facta, misere cum nave illis intereundum sit, quale quid proh dolor! incluto illi Heroi marino Chovelio contigisse relatum est in *pref. hujus Disp.* Minus solitum casuale damnum illud dici potest, quando una navis alii contra se venienti navi damnum infert, vel eam obruit, qui casus proprie ad nos spectat. Insolitissimum autem casus ille est, quem de 1000. annis una vice contingere ait Santern. *de ass. p. 3. n. 27.* quosque seculis aliquot semel atque iterum evenisse observatum fuit, v. gr. navem in balænae molem sub undis latitantem impetu vehementiori illisam, compagibus revulsis periisse. Marqv. *de Iure Mercature L. 2. c. 13. n. 66.* Quamvis quid insolitum vel insolitissimum sit, non tam ex annorum numero, quam ex prudenti arbitrio illorum, qui rerum nauticarum periti sunt, æstimandum sit.

Quomodo Jure Civ. reparatio damni per casum fortuitum dati fiat.

§. VI. Cum igitur jam casus fortuitos, navigantibus in occursum navium obvenire solitos, perlustraverimus, ad decisionem horum casuum nos conferamus, & videamus primum, quid Jura Rom. hoc casu disponant. Id certum est, stricto Jure Rom. neque dominum, neque exercitores navis teneri ad ullam damni reparationem, *L. 29. §. 5. ff. ad L. Aquil. ibi, si navis alteram contra se venientem obruisset, & tantavis navis facta sit, quæ temperari non potuit, nullam in dominum dandam esse actionem.* Statutum autem hoc est de Jure Civ. ob rationem, quod casus fortuitus in nullo contractu, qualis & hic est quasi inter locatorem & conductorem, veniat præstandus *L. 23. ff. de R. I. L. 18. pr. ff. Commod.* quæ enim fortuitis casibus aut vi majore accidunt, nullo bonæ fidei judicio præstantur, *L. 6. C. de pignor. act.* Lex autem Aquilia ideo locum habere non potest, cum illa damnum injuria & culpa datum præsupponat, *L. 4. L. scientiam §. ult. ff. ad L. Aquil.* Duo enim requiruntur, ut dici possit, actionem *L. Aquil.* locum habe-

habere 1. Jutdamnum revera sit illatum 2.) ut adfit culpa damnum inferentis. Vid. Heft. Capyc. Latro. *Decif. Neapol. L. i. Dec. 60. n. 1.* Ad mercium ergo & navis dominum periculum hoc in casu pertinet. Si enim res, quæ perit, domino pereat, multo magis deterioratio rei ad solum dominum pertinet. Cum itaque navis prædio comparetur, consequens est, quemadmodum dominus prædii inquilino imputare vim tempestatum non potest, *L. Ex conducto 15. §. si vis 2. ff. Loc. Cond.* ita quoque Magister navis vim tempestatum calamitosæ, & damnum inde acceptum iis imputare non debet, qui in nave sunt. *Peck. ad l. 2. ff. de Lege Rhod. de jact. verb. nulla faciendâ collatio.* Alia ratio est, si quis periculum in se receperit, *arg. l. 7. §. 15. ff. de pact. l. 30. ff. mandat.*

§. VII. Secessum autem hac in parte fecerunt Jura ^{Quid de Jura}maritima, statuendo, damnum ita per infortunium causa- ^{maritimo ita-}rum, ab utroque æqualiter refarciendum esse; propter bo- ^{ritum sit?}num publicum & culpæ probandæ difficultatem. Cum enim homines vafri & improbi, ut Wisbyenses addunt, vterque naves atque ruinosas sponte in aliorum robora impingere soleant, ut ruptarum solidam æstimationem consequerentur, placuit autoribus Juris maritimi, diviso inter utrumque damno, tam malitiosis occurrere navigationibus. *Ant. Matth. Comment. de Crimin. tit. 3. c. 3. n. 2.* Hac de re ita Jus Wisbuyense *art. 27.* die Ursache/ warum diese Bellebung gemacht. und also gefunden/ ist diese: Es begiebt sich unterweilen / daß man andern guten Schiffen ein altes Schiff in dem Weg leget / damit es allen erlitienen Schaden von andern bezulet bekommen möge/ da es von andern Schiffen zernichtet würde/ wann man aber weiß/ daß der Schade halb und halb angerechnet wird/ leget man solch alt Schiff gern aus dem Wege. Distinguit vero *Loccen. de Jure Marit. l. 2. c. 1. §. 9.* num inter diu an vero noctu aut turbida tempestate vis navi facta fuerit, putatque, illo casu vim tempestatum ad excusandam culpam obtendi non posse, & forsitan hanc distinctionem ex *L. Rhod. 36.* hausit, ubi dicitur: Quodsi una

navis in alteram interdium delata fuerit, omnis tam collisione quam interitus ad exercitorem (sive Græcus habet textus, *ad nauclerum*) pariter ac ipsos vectores spectet. Verum cum plurimæ LL. maritimæ non solum simpliciter de damni reparatione loquantur, sed & aliæ expresse disponant, sive noctu sive interdium damnum contigerit, nihilominus utramque navim æquali modo ad restitutionem damni obligatam fore, hinc hæc Loecenii sententia vix videtur admittenda. Vid. Wisbuys. *Zee-regt art. 49. Plakaet van Keyser Carl. V. art. 46.* Ordonnance de la Marine de Lovys *XIV. Liv. 3. tit. 7. art. 11.* En cas d'abordage de Vaisseaux le dommage sera payé également parmi les Navires. qui l'auront fait, & souffert, Add. *Dän. See-N. c. 55. Schwed. See-N. Carol. XI. P. 4. c. 8. art. 1. ib. Seynd 2. Schiffer in der See/ und kommen einander an Bohrt/ ohne daß sie es verwehren können/ kriegen sie Schaden davon/ so trägt ein jedweder die Hülffte des Schadens davon/ es sey entweder bey Tage oder Nacht/ bey Sturm oder füglichem Wetter geschehen.* Conf. *Compend. Jur. Marit. ab I. R. E. a. 1698. editi Tit. 6. art. 3.* Hansee Städt. *Schiffs-Ordnung und See-Recht. Tit. 10. art. 1. ibi; Ohngeachtet es bey Tage oder bey Nacht geschehen ist. Statut. Rigenf. (quæ MSRTa mihi viderelicuit in Dn. Præf. Bibliotheca) ubi statutum est l. 5. T. 5. art. 3.* So ein Schiff unversehens auf das andere seegelt/ oder treibet/ es sey Tag oder Nacht/ oder thäte dem andern Schaden &c. Conf. *Stat Hamb. P. 2. T. 17. art. 6.* Quæ autem in §. præced. de Jure Rom. diximus, quod scilicet secundum illud ob casum fortuitum nemo teneatur, illa videntur adhuc locum habere in Prussia Regali Brandenb. per *Preußt. Land-N. l. 4. T. 19. art. 4. ibi; Will er denn schwehren/ daß es wieder seinen Willen geschehen/ und er es wegen Wetter und Wind nicht ändern können/ so soller keine Erstattung zuehun schuldig seyn. Schwüre er aber nicht/ so soll er vor den Schaden Abtrag thun/ ut adeo ex hoc videre liceat, quam stricte* hic

hic ut & in aliis casibus Sereniss. Legislator in condendo Jus Pruten. Jus Rom. secutus fuerit.

§. VIII. Jam progredimur ad culpam in naufragiis, naviumque collisionibus sæpissime se exerentem. Varia autem est culpa, prout diversa sunt objecta in navigationibus & earum jure consideranda. Velenim intercedit culpa exercitoris seu domini navis, vel culpa Magistri navis seu naucleri, Priori casu culpa se exerit, si exercitor navim sine ductore in mare immiserit, quorsum pertinet *L. 13. §. 2. ff. Locat. cond. Si Magister navis sine gubernatore in flumen navem immiserit, & tempestate orta temperare non potuerit, & navem perdidit, vectores habebunt adversus eum ex locato actionem. vel non idoneis commiserit hominibus l. 7. ff. naut. caup. stab. ibi: Culpa non intelligitur, si navem petitam navigationis trans mare misit, licet ea perierit, nisi minus idoneis hominibus eam commisit. Posteriori casu culpa magistri navis vel aliorum nautarum intervenit, si eam diligentiam non adhibuerint, qualem officii ratio postulat. Conf. Loccen. *de Jure Marit. l. 2. c. 1. §. 9.* Item si nauclerus navem non omni apparatu, ad eam ducendam necessario, instruxerit, ut vel inde damnum contingat, de quo vid. Consulat. *Maris c. 288. p. 423.* Quo etiam referri potest, si Magister navis adverso tempore navem mari committat. *L. 36. §. 1. ff. de Rei Vind.* cum tamen in re maritima tantum a mensis Mart. usque ad mens. Novembr. securam ob beneficium ventorum credatur navigatio; Eoque tempore maria dicebantur aperta, Statut. *Lubec. edita Lubec. 1616. 4to. Deficit tamen hic Lib. 6. in Mevii Jure Lubec. lib. 6. T. 4. art. 4. Salmuth. in Panciroli. P. III. T. 11. p. 383.* Contra in commodum censebatur reliquum anni tempus, quo maria dicebantur clausa. Id. *ibid.* Conf. *l. 6. C. de Off. Recl. Prov.* ubi inviolabili observatione sancitum est, ut, quoniam tempore hyemis navigatio sæpe periculosa est, & semper incerta, in illis urbibus vicissim hinc mandum sibi Judices recognoscant; Et ratio hujus decisionis aperta est; immensitas enim ventorum in causa est, & quia ventis flantibus contrariis navigare non licet. Non itaque.*

Quid si culpa
addit;

que omnia temporum momenta apta sunt navigationi, nec integro anno vis & acerbitas maris patitur navigantes sed quidam menses aptissimi, quidam dubii, reliqui classibus intractabiles Stypm. *de Iure Maris. P. 3. c. 7. n. 4.* Plura de tempore ad navigandum idoneo habet de Vicq. *in not. ad Weis. de Avaria ad §. 34. p. 123. §. 199.* Ad culpam quoque spectat, si naves non habeant ignem noctu in luminitate sua, ad evitandum collisionis periculum. De aliis modis, quibus culpa a nautis committatur, vid. Stypm. *c. 1* Straccha *de naut. §. Navig. P. 3.*

De culpa a
mercatoribus
commissa?

§. IX. Cum autem de culpa hic agimus, illam quoque a mercatoribus videmus admitti, quando absque salvo conductu mari naves confidunt, cum tamen hunc a Collegio Admiralitatis expetere debeant. Origo autem hujus salvi conductus des Convoyrens, ut hoc obiter notem, omnino a maris custodia & dominio deducenda. Est enim pars der Oberherrlichkeit / die See / die sich einer anmisset / mit Krieges-Jagd- und Convoy-Schiffen von Feinden und Räubern frey zuhalten / uti dominus territorii, der das Geleit hat / peregrinantibus per territorium suum securitatem praestat. Hinc ex neglectu ad refarciendum damnum tenentur Reges ac Magistratus, qui ad inhibenda latrocinia & piraticam non adhibent ea, quæ possunt, ac debent, remedia Grot. *de Iure B. §. P. l. 2. c. 17. §. 12.* Hac occasione non possum non, quin hic mentionem injiciam celebris controversiæ in Britannia inter Collegiū Admiralitatis & Mercatores per mare commercia sua exercentes, quæ adhuc sub Judice pendet. Scilicet in eo jam sunt Mercatores, ut crescentem armatarum navium Gallicarum der Caaperu potentiam ad suum reducant animum, postquam tam multas, sæpeque auro argento, & aliis pretiosis rebus onustas, ad portus Galliarum abduci viderunt, imo Dunkerkani & alii passim Oceanum & mare mediterraneum adhuc infestant. Mercatores culpam conijcere volunt in Admiralitatis Collegium, quasi non satis securo atque sufficienti salvo conductu eorum navibus

prospexerit; hoc e contra negligentiam adscribit Mercato-
ribus, quasi hi, ut sumtibus parcant, alias pro conducendis
navibus huic illustri Collegio debitis, absque ulla securitate,
suo periculo ad alia loca hostibus obvia iverint. Enimvero
si dicendum quod res est, Illustre illud Admiralitatis Colle-
gium Magnæ Britannæ non sine ratione hoc allegavit; sine
dubio enim LL. maritimæ illic loci de non instituenda abs-
que sufficienti salvo conductu ohne genugsahmer Convoy na-
vigatione, præsertim hac calamitate belli vigeant, quem-
admodum saluberrime apud Batavos, qui pariter de gloria
navigationis certant, cautum esse: vincit Lib. Holland. *van
See-Recht* tit. *van Admiralschaep*. p. 92. & 93. Ex quo sua ex-
cerptit Stypm. *de Jure Marit.* P. 4. c. 11. n. 59. seqq. quod nempe
nulla navis navigare debeat sine navi conducente, 2) quod
ex Hollandia in mare Balticum non debeant ire, nisi ad mi-
nimum 30. naves in societate sint, quæ per duas naves belli-
cas debeant conducti, 3) si non adsit navis conducens & nu-
merus 30. naves excedat, si habent 40. tormenta, & alia ne-
cessaria arma, possunt constituto inter se Admiratio navigare.
Quæ si damnum ab hoste patientur, sive in navi sive
in mercibus, reliquæ pro rata debent contribuere. Pœna
autem navium absque salvo conductu euntium hæc est, quod
naulerus pœnæ nomine dare debeat pro navi certam pe-
cuniæ summam, omneque damnum, quod ab hoste accipit,
sive captivus ab hoste abducatur, sive alias solus debeat su-
stinere, nec tenentur exercitores in ejus redemptionem mi-
nimum contribuere, &c. Vid. Stypm. *cl.* Licet autem hæc
tantum de navigatione versus Septentrionem disponant,
nullum tamen est dubium, quin & de itinere maritimo in a-
lia loca idem salubriter sit constitutum. His ita suppositis,
quod si mercatores seu exercitores per jura maritima obli-
gantur, ut a Collegio Admiralitatis conductum navium pe-
tant, uti in Britannia moris est, hæc culpa mercatorum causa-
ta non possunt imputari Collegio Admiralitatis. Cæterum
jam patefunt artes & machinationes, quibus Galli usi sunt,

ut

ut non solum numerum navium ex Anglicis portubus solventium, sed & naves salvi conductus, quot & quales fuerunt, ipsis indigitatae fuerunt, quod enim palam armis facere nequiverunt, satis gnari, Anglos ipsis in mari potentiores esse, hoc clam perpetrarunt. Omnia enim quae in Magnae Britanniae Admiralitatis Collegio conclusa fuere, navesque ad abeundum paratas per literas proditorum cognoverunt. Inter quos praeprius fuit Cregg, Secretarius quondam Ministri Britannici Harley, & Secretarius Legati Sabaudici Comitis de Briancon, quorum primus jam crimini tali prodicionis dignam sensit poenam, hic autem sine dubio a Duce Sabaudiae, ad quem missus est, pro merito delicti punietur.

De culpa, quae
casum praecedit?

§. X. Ad hanc vero speciem; ubi damnum à navibus sibi invicem obviam factis datum est, navigio tempore iusto non instiguro, referendum triste illud naufragium, quod A. 1706. in littoribus Frisicis contigit, de quo litera à quodam istius infortunii consorte, quique jam tertiam navem ad vitam conservandam ascenderat, tunc temporis perscriptae testantur, ex quibus mihi haec verbis scribentis referre liceat, daß Menschl. Wesse davon zureden/ die Schiffer Schuld daran gewesen/ den die Schiffer haben die rechte Fahrzeit nicht in acht genommen/ und die ohne dem wegen der Sandbäncke bey Ostfriesl. Land gefährl. Fahrt bey noch allzuwenigen Wasser passiret. Hirnechst hat auch viel contribuïret die Vielheit der Schiffe/ dieweil die Schiffe bey jetziger Kriegeszeit nicht sondern Coovoy zu reisen pflegen/ und über das der Wind 14 Tage *contraire* gewesen/ so/ war die Anzahl der Schiffe auff 40 angewachsen/ so mit der *Linder* Convoy gegangen/ welche wegen Enge der Fahrt/ und wegen der auff beyden Seiten gelegenen verborgenen Sandbäncken ein ander/ als das Unglück anhub/ nicht ausweichen/ sondern sich solcher gestalt selber ruiniren helfen Hoc ergo casu damnum mixti quasi generis est, nec mere culpolum nec mere casuale, si cum eventu occasio & initium ponderetur v. gr. nauta nulla necessitate
im?

impeditus, neglexit ventum, quem itineri faventem habebat, & postea citra aliam suam culpam naufragium passus est *L. fin. §. 1. ff. ad L. Rhod. de jactu*. Nam & in hoc casu ob culpam præcedentem nauta tenetur, Marquard *de Iure Mercature L. 10. c. 10. n. 25.* nec videtur sentire damnum, quod sua culpa sentit *L. 203. ff. de R. i.* Conf. Schwed. See Recht *P. 2. c. 10.* verb. *der Schiffer muß seinen guten Wind versäumen/ es sey denn/ daß er dem Kauffmann zu allen Schaden antworten wolle Wisb. See-R. t. 41.* Es mag kein Schiffer den Wind verliegen.

§. XI. Insignis quoque culpa Magistri navis est, quando obviam factus, Regis vel alius superioris, quem venerari tenetur, navi, velorum demissione non reveretur Majestatem ejusdem, ut vel inde navi per tormentorum explosionem damnum contingat. Hæc autem salutatio fit non semper in signum subjectionis & reverentiæ indicium, cum duplici respectu hanc velorum submissionem fieri, probet experientia: Aut enim salutandi animo, tantum superior pars mali dejicitur, seu ut loquuntur commercii maritimi peritiores: Es wird im Mittel Mast die oberste Flagge/ wen man recht gegen ein Königl. Castell kommt/ ein wenig herunter gelassen / aber alsobald wieder auff gezogen: Et hunc morem etiam Regiæ naves, alterius Regis Castella præternavigantes, observant, quod tantum abest, ut Majestatem vel quietam imminuat, cum non sit subjectionis signum, sed amicitiae. Quemadmodum Ordines Hollandiæ *A. 1670. d. 16 Maji.* optimo jure decreverunt, in freto Baltici maris arcem Cronenburg salutandam, Dn Cornel. van Binkershoek *de Dominio maris c. 4. p. 29.* Aut fieri solet velorum submitio ad majorem reverentiam contestandam: Es wird daß Top-Seeegel halb herunter gelassen/ und biß man einen Canon-Schuß weit in der See ist/ wieder aufgezogen/ dafern die Schiffer nicht wollen einen jeden Schuß propter contumaciam mit einem Rosenobel lösen. Et hæc velorum submitio inter alias causas Anglis occasione quondã præbuit, Batavis bellum inferendi, daß nemlich der Holländer Admiral nicht hat zuerst die See-

D

gel

De culpa in-
velorum sub-
missione ad-
hibita.

de culpa in-
velorum sub-
missione ad-
hibita.

get wollen streichen. Hinc obtinuerunt, ut Regis navibus tanquam Principi reverentia haberetur, pacis conditionibus, quæ illis cum Belgis inter venerunt *ao. 1654. 1662. 1667. & 1674.* & in §. 4. pacis inter Carol. II. Angliæ Regem & Ordines foederati Belgii illo *anno 1674.* factæ expressum est, Ordines agnoscere, jus esse Regiis Anglorum navibus, ut iis Ordinum etiam totæ classes summum aplustre & supparum submittant in omni isto mari, quod septentriones & promontorium, quod *finis terre* dicitur, interjacet *cit. Dn. Cornel van Bynkershoek de dominio maris c. 5. p. 39.* Et sic aliquando ad modos imperii retinendi velorum submissionem refert Strauch in *Disp. de Imper. maris c. 6. n. 1.* Ut enim salutetur, & quomodo salutandum, recte dicitur imperare, qui imperat maribus fretisque Conf. *Stypm. c. 1. n. 21. D. Sibrandi Disp. de Velorum submissione*, quam defendit *Dn. Blumenau Gedanen- sis*, jam ibi Judicis castrensis munus optime gerens.

De culpa utriusque navis seu communis.

§. XII. Sed redeamus in viam, & videamus, quid juris sit si culpa in utroque navigantium communis sit, & tam navis damnum inferenti quam patienti par culpa imputari possit? Possit sane hoc evenire navigantibus vel exinde constat, si duæ naves invicem sibi occurrant, & neutra alteri cedere velit, tunc sane extra dubium est, damnum ita datum esse commune, & communiter reparandum esse; plures enim ubi sunt, qui damnum inferunt, omnes & singuli *L. Aquilia* tenentur *L. 11. §. 2. ff. ad L. Aquil.* ita, ut hoc in casu contra nauclerum navis, quæ damnum intulit, agi possit ad dimidiam, adeo, ut si ad damnum in solidum refundendum, actio instituat, locum hic habeat exceptio damni communiter dati, cum ipse non solus damnum dederit, sed & ceterorum, damni reparationem exposcentium, culpa concurrat. Non igitur amplius tenetur quam pro dimidia; & licet in *L. 11. §. 2. ff. ad L. Aquil.* dicatur; quod si cum uno agatur, ceteri non liberantur, ibi: *Nam ex l. Aquilia, quod alius prestitit, alium non relevat*, adeoque ex hisce concludi posse videatur, unum quemque teneri in solidum, nec uno, qui damnum intulit, convento, reliquos liberari, distinguendum tamen hic est, an quis

quis agat ad poenā, num vero ad interesse civile, & damni reparationem: Ad illam enim quisque tenetur in solidum, non vero ad hanc, cum bona fides non patiatur, idem pecuniarium debitum à pluribus exigi, quod pluribus probat *Taco van Glins in Anmerkingen over de Höll, Zeerecht ad Tit. 4. art. 1. voc. ende dat hy selver oock buyten alle Schuld ist.*

§. XIII. Quod si autem culpa ab una parte navigantium committitur, navis vel lædens in culpa, est, vel quæ læditur. Lædenti tunc culpa adscribitur, quando aliter periculum evadere potuit, sed navis ob culpam naucleri, forte prudentia sufficienti eam gubernandi carentis, in aliam impacta fuit, atque sic damnum dedit, quo casu solus nauta lædens omnem deteriorationem navi & mercibus illatam refundere debet, adeo ut hic locum habeat Lex Aquilia de damno ex *L. 29. §. 4. ff. ad L. Aquil.* ubi Ulpianus hoc in terminis decidit. Consentunt hic jura maritima, quæ unanimes calculo cum Jure Civ. conveniunt. Vid. *Ordonnance de la marine de Louis XIV. liv. 3. t. 7. art. 10.* Si toute fois l'abordage avoit été fait par la faute de l'un des maîtres, le dommage sera réparé par celui, qui l'aura causé. *Swed. See R. P. 4. c. 8. §. 7.* ibi: thut jemand solchen Schaden/ wie hiesig beschrieben ist (actum autem est de variis navium collisionibus,) mit Willen und sein selbst verursachen/ und wird dessen überzeuget/ so ersetzt er den Schaden vollkommen/ den er gethan hat. *Conf. Compend. Jur. Marit. ab I. R. E. editum Tit. VI. art. 3. Plakaet Konink Carls V. art. 47. & Koning Philipps Tit. 4. art. 1. Taco van Glins in Anmerkingen ad h. l. Preuß. Land N. L. 4. t. 19. art. 4. §. 2.* In statutis autem Rigenibus singulare aliquid ratione culpæ, quam supra attigimus, (ut scilicet quilibet Magister navis in ejus summa noctu ignem habere debeat, ad evitandum incursionis periculum,) reperitur decisum *L. 5. t. 5. art. 2. Wo 2. Schiffe auf der See zusammen kommen/ und an einander dermassen stossen/ daß Schaden daraus entsteht/ so soll das Schiff/ so es eine Leuchten hincsen führet/ so es den Schaden thäte/ solches nicht gelten/*

D 2

Quid si culpa lædenti navis adfit.

das

das Schiff aber so den Schaden gehabt/ soll den Schaden crachten.

Quid si læsa
navis ipsa in
culpa sit ?

§. XIV. Accidit interdum, ut damnum, quod quis patitur, nulli alii imputari possit, quam auctori, qui ipse damnum incurrit, ut adeo a nullo alio, quam a se ipso reparationem ejus prætereendere possit, sed sibi hoc imputare debeat, *L. 203. ff. de R. I.* Sic & in navium collisione res se habet; hinc idem juris erit, si ipsa navis læsa in culpa sit, ut ab alia invehente lædatur: Dum enim damnum ex propria culpa sensit, solus obligatus est ad illud sustinendum, pariter ac ille, a quo damni causa ob culpam dependet, solus ad reparandum tenetur. Vidimus enim in præcedentibus, quod ille non possit reparationem damni petere, qui illud sua culpa causatus est, ab eo, qui damnum dedit, sed propter tempestatem hoc impedire non potuit. Vid. Tacovan Glins in Aenmerckingen over de Zeerechten art. 3. ad verb. ende dat deselve buyten alle Schultis. Schwed. See R. Part. 4 c. 8. §. 1.

De collisione
navium in
portu ingene-
re.

§. XV. Quemadmodum autem post discessum e portu navis variis exposita est tempestatibus, aliisque periculis, ita & dum in portu confidet, obnoxia adhuc est variis eventibus, ut ventorum impetu quatiatur, dissolvatur, & in alteram illidatur, hinc sæpius audivimus naves in ipso portu quiescentes interiisse, Merlin. *Decif. Rot. Rom. 597. n. 25.* Navis enim & in ipso portu vel ostio periclitari dicitur in *L. 4. ff. ad L. Rhod. de jactu.* & aliquando pati potest, ut experientia suggerit, secundum illud Propertius; *Lib. 3. Eleg. 6. Fal-lit portus & ipse fidem,* ut adeo pateat, non semper verum esse, quod Anacharsis percontanti, *quæ securissima navis esse?* respondit: *Et quæ in portum venit.* Non incognitæ enim sunt adhuc hodie procellæ, quæ sæpe portus maritimos ita infestarunt, ut naves jam in tuto constitutæ, in profundissimum mare iterum dejectæ ac dispersæ fuerint, prout & Novellæ hujus anni nobis reulerunt. In Portugalliacis enim, Hispanicisque littoribus adeo sæviit ventus, & immodera-

ta tempestas, ut Lisbona scriberetur: Der grosse Sturm/ welchen wir in dieser Gegend gehabt/ hat vom 6. bis 10. Jan. a. c. gewehret / und ist fast nicht eines von den Schiffen / so hier im Hafen gelegen / unbeschädigt geblieben. Et de portu Gaditano sub idem tempus, referebatur: Wir haben bey 20. Tagen her aus Sudwesten einen fast continuirlichen Sturm gehabt/ welcher insonderheit in denen letztern 8. Tagen gar heftig gewesen / und sind dadurch unterschiedliche Schiffe von ihren Anckern hinweg gespühlet worden. Ein Dänisches und ein Holsteins. Schiff sind an einander gestossen / und dadurch nicht allein beschädiget / sondern auch durch das hohe Wasser auf den Strand gesetzt worden / das Dänische ist ganz voll Wasser / und wird es Mühe kosten / die Ladung zu salviren / das Schiff aber geht verlohren / allein das Holsteinsche / welches auf einen bessern Grund sihet / hofset man mit der nächsten Fluth wieder los zumachen. Inter varia ergo naufragiorum genera, quibus etiam subjectæ sunt naves anchoris suis jam superbientes, maxime huc referendæ sunt collisiones navium. Sicuti autem supra distinximus inter damna casu fortuito, culpa vel dolo illata, ita & his casibus bene separandum est damnum, quo naves anchoris innixæ affliguntur.

§. XVI. Facillima autem hoc in casu erit decisio, si absque culpa ob vehementiam tempestatis navis in portu quiescens damnum accipiat, cum fere nihil aliud hoc in casu LL. maritimæ disponant, quam supra jam §. 7. adduximus. Duobus autem præcipue modis ita casus fortuitus contingere solet, vel ut utraque navis ruptis funibus, quibus anchoræ nituntur, in mare detrudatur, vel ut una tantum navis per casum fortuitum alteri, quæ anchoras suas habet, damnum inferat. Priori casu dimidium damni dati restituendum est. Vid. Compend. *Jur. Marit.* sæpius allegatum *T. 6. art. 3.* *Jus Marit. Svec. P. 4. c. 8. §. 6.* ibi: Kommen auch 2. Schiffe los und treiben aufeinander / so träget ein jedes die Helffte von Schaden. *Jus Hansl. Tit. 10. art. 3.* Ita quoq; judicatum est &

De casuali
navium in
portu collisione.

Magnifico Senatu Gedanensi A. 1433. sequenti modo: Da ein Schiff aus Glandern unfern Hela kommen ist/ und daselbsten Schiffe angetroffen mit Weinen und andern Gütern beladen/ welches für seinem Ancker ruhete/ und dasselbe angelegelt/ so daß der Schiffer an seinem Schiffe/ und der Kaufmann an seinem Gute Schaden genommen/ darinn sind sie zur Klage gekommen/ und ist nach beyder Theile Vorgesetzener zu Wasser-Recht erkannt: Kan der Schiffer das mit 2. seiner Schiffs-Kinder erhalten/ daß er das Schiff mit seinen Weinen ohne seinen Willen angelanffen hat/ so soll er den halben Schaden wieder erlegen *P. N. W.* Posteriori casu Jure Svecico *c. l. s. s.* statutum, ut ledens navis tertian restituat partem, ibi: Nun kan eines davon los kommen/ und andern/ welche fest liegen/ Schaden zufügen/ solches ersetzt den dritten Theil des Schadens. *Quamvis hæc omnia eo tantum videantur restringi posse, si scilicet navis fixa damnum incurrerit, cum si velificans tale quid sentiat, ipsa nullam plane ad reparandum damnum actionem videatur habere, vid. Ordin. Carol. V. de A. 1551. art. 47.* dat in dien de geene de dryver is, hem schaden deede aen en ander Schip liggende op Ancker, sal de schade selvs lyden, sondern van dem geenen, die an syn Ancker leggende vvas, niets te mogen eyschen. *Conf. Verde Deel van de Consultation, Advysen &c. Conf. XVI. p. 27. Jus Hanf. Tit. X, art. 2. Wisbyf. Zeeregt art. 49.*

Quid hoc casu de Jure Civ. obtineat.

§. XVII. De Jure nostro Rom. famosissima hoc in casu est *L. 29. §. 2. ff. ad L. Aquil.* ibi: sed si fune rupto aut cum à nullo regeretur, navis incurisset, cum domino agendum non esse, & §. 3. Item Labeo scribit: si cum vi ventorum navis impulsâ esset in funes anchorarum alterius, & nautæ funes præcidissent, si nullo alio modo, nisi præcisiss funibus, explicare se potuit, nullam actionem dandam. *Quod ad §. 2. attinet, Anton Faber in Conjecturis Jur. Civ. c. 17. p. 123. & in Rational. ff. ad Tit. ff. ad L. Aquil. putat in allegato §. 2. affirmative, scilicet cum domino agendum esse, ibi legendum, sublata particula*

ticula negativa non, ex hac ratione, quod domino imputari debeat, quod navis non ab aliquo regatur, vel validis funibus non instructa sit, nec dici possit, casu fortuito id fieri posse, cum potius culpa domini adsit, qui facile prævidere potuit hoc damnum: Sed contra hunc Fabrum recte receptissimam negativam defendit Bachov. ad Treutl. *Vol. 1. Disp. 18 Thef. 5. lit. c.* cum culpa domini & nautarum abesse possit, si scilicet subita & improvvisa tempestate fiat, ut funes etiam novi & validi facile rumpantur. Probaturque hæc sententia ex eodem §. In præcedentibus enim ICtus notavit casum, culpa nautarum contingentem, deinde subdit: *Sed si fune rupto &c. consequenter ergo in d. verb. interpretatio ita accipienda est, ut omnis culpa cesset, quæ culpa nautarum non cessaret, si vitio funium debilius naufragium sequeretur.* Vid. Benevent. *Straccha de Naut. n. 43 & seqq.* Wisfenbach *ad tit. ff. de L. Aquil. n. 20.* Brunnemann *ad h. l.* Imo & in §. 3. citato habet, quod reprehendat Faber, dum *l. 5. Conject. 17.* sibi persuadet, non posse, impactione navis in anchoras facta, naucleum esse innocentem, quia potuit prævenire atque præcavere hoc damnum, si bonis funibus & anchoris instructus fuisset. Verum facilis est ad eadem responsio, cui enim incognita est atque non explorata satis navigantium & nautarum conditio, qui dum se incertis & periculosis committunt fluctibus, omnibus ad navigationem necessariis se instruunt, & provident, adeoque & bonas anchoras habere solent, sæpe autem anchoræ non tam bene a fabris uti quidem debuissent, conficiuntur. Unde in Rebuspi. bene ordinatis expressè injungi solet fabris, ut firmas faciant anchoras ex ferro præbo, uti de Republ. Amstelodamensi constat. Vid. *Handvesten, Privilegien, Oefroyen, Costuymen, en Willekeuren der Stad Amsterdam Part. 3. L. 5. p. 674. Edit. de Ao 1663. in fol.* Taco van Glins *in Aenmerkingen Tir. 4. art. 2. ad verb.* sonder Schult van de Schipper. Loquitur autem & intelligendus est hic §. 3. de nautis impulsæ navis, non de

de nautis, in cujus funes navis impulsâ fuit. Conf. Stracch *de naut. P. 3. n. 45.* & alii Commentatores *ad h. L.*

De collisione
navium in
portu per cul-
pam facta.

§. XVIII. Culpa autem esse poterit navis in portu constituta, si dominus navis, qui plerumque cum nauclero unus idemque est, Bachov. *ad Treutl. Vol. 1. Disp. 18. l. 5. lit. C.* careat bonis anchoris vel funibus, atque sic navis propter vitiosa armamenta perierit, hoc enim casu nauclerus ad restitutionem damni tenetur, cum damnum quoque dedisse videatur, qui solum occasionem damni dedit *L. 30. §. pen ff. ad. L. Aquil.* Non enim parum in eo situm est, ut navis probis iisque solidis & firmis anchoris ac rudentibus sit instructa, in tantum, ut de Jure Lubec. *L. 6. tit. 2. art. 6.* ex vitiosis navis instrumentis ortum damnum nauclerus ferre teneatur, Ast de jure Wisb. & Holland. nauclerus tempore onerationis & exonerationis mercatoribus eorumque mandatariis eos ostendere, an ullum vitium habeant, illudque, si quod reperiatur, corrigere, & si id facere neglexerit, omne damnum, quod onerationis vel exonerationis tempore contigerit, refarcire debet. Jus Wisb. *art. 22.* Grot. in *Introd. ad jurispr. Batav. L. 3. part. 20. fol. 143.* & Jus marit. *Pbil. II. tit. de nauclero & merc. art. 7.* Correspondent Statuta Hamburgensia *Part. 2. T. 14. art. 36.* ubi etiam hoc singulariter ordinatur, quod nautæ nauclerum interrogare debeant, an funes satis sint firmi, quo affirmante, ruptis postea illis, solum nauclerum de damno teneri, si vero antea interrogatus non fuerit, aut merces e funibus excidant, tunc nautas damnum præstare debere, idque similiter Jus Wisb. *art. 47.* & Jus Dan. *c. 24.* requirunt, Dn. Kurike *ad Tit. X. art. 3. Jur. marit. Hanseat.* Cautè quoque requisivere Jura maritima, ut anchoræ, quibus naves in portu alligantur, habeant sua signa seu indiculum vel anchorale, uti exprimit Kurike *c. l. art. 4. p. 223.* Eminent autem hæc signa super aquis, ut ab aliis nautis ad portum tendentibus videri possint, scilicet ibi jactas esse anchoras; Nautæ hoc appellant *des Anckers Boyen/ Dobbers/* vel *Wärker.* Vid. *Eröffnethen Ritter Plaz. Tit. der geöffnethen Seehafen.*

Hasen. p. 33. ubi partes interiores ac exteriores navis accurate explicatae sunt. Sic sancitum est Jure marit. Suecico p. 4. c. 3. §. 2. Vor ein Schiff vor Anker liegt dar soll allezeit eine Boye bey seyn/ und also mit dem Tau befestiget werden/ daß es recht über den Anker stiehe. Conf. Statuta Hamb. p. 2. 1. 14. art. 2. Statut. Rig. L. §. 1. 2. art. 2. Culpam igitur & in hoc casu committunt nautæ, qui talibus signis destituuntur, anchorasque ita jecerunt, ut ad adveniente navi videri non possint, & hinc aliqua collisio secuta fuerit, adeoque Jure maritimo nauta de hac culpa tenetur, Vid Jus marit. Svec. c. 1. §. 2. ibi Versäümetsein Schiffer solches/ und erwächset Schade dadurch/ so ersetzet er solchen völlig wieder. Et. Stat. Hamb. c. 1. ibi Liegt auch einig Anker ohne Boye oder Abzeichen/ und dahero Schaden entstünde/ denselben beheret der seinen Boye nicht geleet. Jure vero Wisb. si quis tali signo destituatur, ad dimidiam damni tenetur, art. 50. Kommet ein Schiff in den Amsterdammischen oder andern Hasen solches soll einen Dobber auff seinen Anker haben/ hat es den nicht/ und Schaden davon käme/ so soll er solchen Schaden halb befern. Concurrere quoque solet circa anchoras alia culpa, quamvis non adeo magna sit, si scilicet per incuriam naucleri hæc signa iterum fuerint ab anchoris avulsa, tunc enim pariter ad dimidium damni obligatur, disponente ita Jur. Svec. c. 1. §. 3. Ist nun die Boye geleet/ aber hernach los getrieben/ eher sich ein Schade begiebt/ und der Schiffer giebt keine achtung darauff/ so büßet er die helffte des Schadens/ den er gemacht hat. Alia adhuc culpæ species est, wann einer seinen Anker nicht sichtet, nec cedat advenienti navi, cum hoc commode facere possit. Quid si autem duæ vel plures naves in portu sint, vehemensque exurgat tempestas, quis tunc prius cedere vel anchoras solvere tenetur? Jure marit. Svec. statutum est, c. 1. §. 4. ut id faciat ea navis, quæ jam anchoris affixa est, ibi: Liegen mehr Schiffe vor Anker bey einander/ und können den andern durch allerhand Zufälle zu nahe kommen/

so ist derjenige/ der vorn an liegt/ schuldig seinen Ancker zu
 lichten/ es sey denn/ daß er wolle vor allen Schaden stehen/ der
 daraus entstehen könnte. Quamvis si hæc collisio non facile
 metuatur, adveniens navis ita suas anchoras ponere debeat,
 ne prior navis vel anchora damnum sentiat, alias enim ad to-
 tum damnum impacta navis obligabitur. Quod si vero per
 turbinem atque tempestatem navis non potuerit anchoris
 firmari, sed in aliam fixam impulsâ fuerit, duorum mercatorum
 arbitrio hujus damni reparatio est committenda, à quo scilicet
 illa fieri debeat. Consultat. Mar. c. 107. p. 237. c. 109. p. 239. § 199.
 ubi plura de damno propter amissam, vel non recte factam
 anchorarum projectionem, dato, habentur. Notarunt vero
 Jura maritima & talem culpam circa anchoras commissam,
 veluti, si portus ita angustus sit, & duæ naves ibi anchoram
 jecerint, periculum vero adsit, facile inde aliquam collisio-
 nem exoriri posse, si quis non justo tempore anchoras sol-
 verit. Quis autem prius solvere debeat, de eo consulte Stat.
 Hamb. c. 1. art. 2. ibi: Liegen Schiffe bey einander in einem engen
 Hasen/ und derjenige/ welcher seinen Ancker am ersten geworffen
 oder gesetzt hat/ zu dem andern/ so zuletzt gesetzt hat/ spricht/
 er möge seinen Ancker leichten/ und ferner absetzen/ denn er
 liege ihm zu nahe/ weget sich derselbe das zuthun/ so mag der
 andere das Ancker leichten mit seinem Volck/ hindert oder
 verbietet der andere/ solches zu thun/ kömt Schade davon/
 den soll der befehren/ der das hindert. Ne autem LL. Rhodia-
 rum hic obliviscar, multas alias culpæ partes in iis attende-
 re licet, quæ hic ad collisionem in portu contingentem com-
 modissime applicari poterunt. Ita autem se habet L. 36. hu-
 jus Juris navalis. Quod si interdum navis in portu damnum
 perpetiatur, decisum est, omnem tam collisionem, quam in-
 teritum ad exercitorem pariter & vectores spectare. Quod
 si autem noctu res acciderit, qui vela laxaverit, ignem ac-
 cendat, si igne destituatur, clamores edat, Quæ si facere
 neglexerit, & navim perire contigerit, se ipsum perdidit.
 Quod si veli curator negligens fuerit, & excubiis agendis præ-
 positus

fitus obdormierit, qui expansis velis navigat, velut in brevia delatus perit & damnum ei præstet, in quem impetum fecit.

§. XIX. Ad damnum culpofum navi in portu quiescenti contingens, pertinet illud quoque, quod datum est ob absentiam naucleri, noctu imprimis, si præter necessitatem navem relinquat, neque aliis idoneis eam committat, ut vel inde collisione quædam sequi possit. Ita enim navis cura nauclero commendatur, ut ne quidem per unicam noctem discedere ex navi possit sub pœna arbitraria. Si vero necessitas exegerit, non datur ipsi potestas alium navis directorem constituendi, sed inspectionem interim committere debet proretæ dem. H. ubi Hofmann & alii officariis nauticis, quotquot ad hanc inspectionem opus est, Ordin. Hanf. Tit. 3. art. 3. Statut. Hamb. P. 2. r. 14. art. 29. ubi additur, quod si ob absentiam nautæ navis submersa fuerit, & aliquis ex navi perierit, capite plectendum esse nautam. Quod si vero interdum nauta, ad emenda necessaria esculenta, vel alia e navi exierit, & interim turbo veniat, navim abripiens, & in alteram impellens, tunc licet absentia nautæ dederit occasionem huic damno, cum tamen ipse justam exeundi navim habuerit causam, & sic in re licita versatus fuerit, propterea jure excusatur. Koppen. Decif. 36. n. 13.

§. XX. Quod ad dolum attinet, cui navis in anchoris consistens exposita est, videmus illum committi in furto anchorarum, qualem casum suppeditat L. 2. Juris navalis Rhodior. his verbis: si nauclero consentiente, navis alterius anchoras in portu vel littore stationem habentis, nautæ rapuerint, atque inde navem anchoris spoliatam perire contigerit, his accurate probatis, omne damnum, quod navigio & eis, qui in eo sunt, accidit, nauclerus ille, qui rapinam fieri permisit, in solidum præstet. Conf. Consulat. mar. r. 243. art. 1. ubi additur, quod talis nauta anchoram vel etiam ejus anchoralia, de Tekens, Dobbers, of Boyens abripiens, ut fur conveniri possit ibi: Ja de Schipper, die de Anckers hebben toe behoert, kan, in dien hevvil, den Schipper, die

De Collisione
navium in ab-
sentia nautæ
in portu.

De collisione
navium in
portu dolo.

fulcks heeft gedaen; of door andern laaten doon, vor het Geregt roopen, en beschuldigen van dieverey. Idem dispositum de raptoribus indiculorum funium, quo & hi funes ab aliis videri possint atque evitari collisio.

Quid si navis
in porta da-
mnum a se a-
moliri conce-
tur?

§. XXI. Uti autem navis in aliam in portu constitu-
tam impacta, sibi plerumque imputare debet damnum, ita
nec naucerus fixæ navis tenetur anchoras suas solvere, vel
rudentes abscindere, præsertim magna tempestate. Hinc sæ-
pe fit, ut licet collisio revera non consequatur, tamen per i-
stam collisionem velificans navis damnum patiatur, quo ca-
su putat Tacov. van Glins in citat. sepe notis ad Jus Marit. ad
T. 4. art. 2. nautam navis, quæ damnum a se avertere vult,
minime conveniri posse, quia unusquisque ad damnum a
suis rebus averendum adstringitur, & vis vi repellenda, L. 3.
ff. de Inst. & Iure. quod sub nomine inculpatæ tutelæ in Jure
venit, L. 1. C. unde Vi, defensorque propriæ salutis in nullo pla-
ne peccasse videatur, L. 3. C. ad L. Cornel. de Sicar. Hic autem
nauta periculum a se amolendo jure suo usus est, & hinc
nemini facit injuriam, L. 55. ff. de R. I. L. 1. §. 12. ff. de aqu. & aqu.
pluv. arc. Accedit, quod si navis ita alteri obvia vehe-
mentiori cursu utatur, facilior fiat collisio, ipsa vero navis fi-
xa, funibus abscisis, maximo periculo subiciatur.

De incurfu
navis in retia
piscatorum.

§. XXII. Suppeditat quoque supra alleg. L. 29. ff. ad L.
Aquil. aliam speciem incurfionis, cujus paucis hic injicien-
da est mentio. Quæritur autem in d. L. §. 3. quid juris sit, si
navis in retia piscatorum incurrat? Et deciditur, naucle-
rum incurrentis navis hoc casu ad retia piscatorum facta &
integra restituenda cogi posse. Num vero ad piscium æsti-
mationem simul conveniri possit, dubium inde videtur, quod
piscator ita a piscium captura impeditus fuerit, quos ta-
men, si retia non fuissent lacerata, cepisset. Sed recte in d.
L. asseritur, piscium æstimationem peti non posse, ideo, quod
nondum capti fuerint, atque sic nulla quæstio esse possit
de eorum jactura, incertumque plane sit, an illi pisces cape-
rentur, cum potuerint multa accidere, ne plane caperentur,

L. 18

L. si factum, 12. ff. de Act. emi. L. 5. §. 1. ff. de Acquir. Rev. Dom. Rocca, Vol. 2. Disp. Jur. Sel. c. 122 n. 10. 11. Ejus autem, quod interest, siue in lucro cessante consistat, siue in damno emergente, certa esse debet ratio & probatio, *L. ult. ff. de prator. stipul.* alias enim non debetur.

§. XXIII. Affinis culpæ est imperitia, cum non ambigui juris sit, vitio ac culpæ nautarum vertendum esse, qui non impetu ventorum, aut tempestate coactus, sed ex imperitia in aliam navem, vel in vada seu scopulos incidit, navimque fregit, ut adeo propterea merces vel deteriores reditæ vel plane amissæ essent. Imperitia enim ideo culpæ annumeratur, quod nemo affectare debeat id, in quo intelligit, vel intelligere debet, imprudentiam suam aliis periculosam futuram. *L. 8. §. 1. ff. ad L. Aquil. Petr. Gregor. Tholof. in Synagm. Jur. L. 29. c. 10. n. 20.* de hoc casu ita loquitur: Exstat judicium nauticum hujus seculi, ut si Magister navis ex imperitia in agenda navi erret, & ea ratione deterior fiat, mercatoribus inde damno affectis teneatur damnum restituere, si solvendo sit, si autem non sit, capite plecti debeat, si prius constiterit, eum non esse solvendo. Præficiat ergo navis Dominus talem nauclerum, qui exactam habeat notitiam maris, ejusque fyrtes ac brevia noverit declinare, projecto bolide sæpius explorando maris profunditatem. Noscatur situm scopulorum, quibus multa maria sunt horrida, ut infesta prominentibus, vel latentibus scopulis, vadosa ac sicca vitentur, uti famigeratum est saxum illud prope insulam Oelandiæ die Schwedische Jung-Frau dictum; notæ sunt fyrtes Bornholmianæ, & quæ alia sunt, quibus mare sæpe abundat, periculosa loca. Patet exinde, quantum situm sit in naucleris vel nautis reimaritimæ peritis; ut hinc omnino in eorum scientiam & artem inquirendum sit, antequam muneri, ex quo sæpe tot hominum salus dependet, adhibeantur. Nauclerus enim in primis pixidis nauticæ, maris & aquarum navigabilium, navemque ducendi & gubernandi, nautasque regendi peritus esse debet. Imo & turbinum signa ante

De imperitia
a nauclero
commisssa.

prænoscere, ipsius est officii, qua parte naturalis Philosophiæ tota est adhibenda solertia, qua ventorum tempestatumque cœlesti ratione natura colligitur. Nam secundo spiramine optatos clasius invenit portus, adverso stare vel regredi, aut discrimen sustinere compellitur. *Conf. Ordin. Hanf. tit. 3. art. 1.* Non ergo profiteatur quis navigandi artem, qui illam ignorat, nam & vita nautica professio est, *L. cum navarchorum 6. C. de navicul.*, Straccha de *naut. P. 3. n. 33.* Dn. Presl in *Usu forensi ad Libr. XIV. ff. de Exercitor. act. § 7.* Saluberime hinc in Gallia constitutum, ut nauclerus non prius navi præficiatur, nisi ante jam aliquot itinera trans mare abolverit, atque a Professore Hydrographiæ & aliis Magistris navium dignus ad illam spartam subeundam iudicatus fuerit. *Ordonnance de Loyvs XIV. Lib. 2. Tit. 4. art. 1.* Obligantur inde navarchi ad certa loca ipsis incognita sæpe iter suscipientes, ut certos ibi vadorum exploratores, *Pilotes* (s. *Loetsmannen*) dictos, conducant, qui locorum istorum gnari instar viatorum seu ducum itineris esse possunt, quo hi nauclerum instruere atque de periculo evitando admonere possint. Quod si vero *Pilota* s. vadorum explorator tale quid in se susceperit, ejus tamen scientiæ sit ignarus, capite potest plekti. *Consulat Mar. C. 247.* ibi: *Salvan stonden an syn hooft verliesen sonder Gnade, of Verschoning.* Idem Amstelodami reperitur esse statutum in den *Handvesten*, *Privilegien*, *Octroyen*, *Costuymen*, en *Willekeuren* der *Stad Amsteldredam P. 3. L. 5. T. 10. p. 658. Edit. de Ao. 1663.* Quamvis hoc non ita simpliciter intelligendum esse existimem, sed *Judex* maritimarum controversiarum, adhibitis hujus artis peritis, ad omnes circumstantias probe respicere, atque quale damnum illatum fuerit, num & homines ob istam ductoris navium impericiam perire necessum habuerint, considerare debeat.

De aliis generibus naufragii ex dolo.

§. XXIV. Quod si contingat aliquem maligno animo & ex proposito navim suam in aliam immittere, nullum est dubium, quin ille de omni damno teneatur, insuperque pœna

poena aliqua affici possit. Concurrit autem dolus vel ipsius naucleri, si is forte lucrandi animo navem suam in aliam immittat vel in scopulos cursum dirigat, cum sibi de mediis evadendi jam ante prospexisset. Qualem casum aliquando Lubecæ contigisse refert Gerdesius in *Disp. de Naufragio, naufragorumque jure c. 2. §. 3.* ubi nauclerus quidam jussu exercitoris voluntarium fecerat naufragium, ne scilicet domino navis aut mercium venditarum pecuniæ maximam partem consumptæ & dilapidatæ rationem reddere teneretur. Vel adest dolus tertii cujusdam, veluti si piscatores nocte lumine eminens ostenso, fallant navigantes, eos quasi in portum aliquem delaturi, eoque modo in periculum naves, & qui in eis sunt deducant, sibi que execrandam prædam parent, *L. 10. ff. de incend. ruin. naufrag.* Aut si qui Dux itineris electus erat, reliquas naves in loca periculosa pertraxit, ipse vero noctu extinctis luminibus cursum mutet, ceteraque navigia præsentissimo naufragio exponat, it. si navem verustate aut alio quodam vitio valde corruptam alteri ea mente, quis locaverit, ut naufragium faceret. Quo spectat nefandum illud impii Neronis facinus, jubentis navem componi quæ in ipso mari soluta, matrem Agrippinam effunderet, sceleris illius ignaram, Tacitus *Lib. 14. Annal. c. 3.* Et horum omnium est poena capitalis, *L. 3. §. 8. L. 4. in pr. L. 10. ff. de incendi. ruin. naufr. L. 3. §. 4. ff. ad L. Cornel. de Sicar. tum,* quia latrocinii quoddam genus est, quod severius vindicari et magis tranquillitati publicæ expedit, quo magis omnium gentium interest ea loca, per quæ vulgo iter fit, semper eandem securitatem habere, *L. 1. §. 2. ff. de his qui dejec. vel effuder. & sine meru ac periculo per itinera commeari, d. L. 1. §. 1. tum quia damnum fecisse, & mortem intulisse credendus est, qui occasionem præbuit, L. 30. §. 3. ff. ad L. Aquil. L. 15. ff. ad L. Cornel. de Sicar.* Elegans de illo casu textus est in *Jure Maritimo Suecico Part. 5. c. 6.* Wolte jemand so geizig seyn zu einem mörderischen Gewinn/ daß er unterm Schein von Fischen bey Nachtzeiten auf dem Bothe oder einer Klippen ein Feuer anzündet

zündete/ oder auch allerhand Griffe gebrauchete/ daß er dadurch die Seefahrende von ihrem Cours an Grund verleitete/ so daß das Schiff/ Gut oder Volk dadurch zu Schaden und Unglück käme/ derselbe wie auch alle die/ so mit ihm in Rath und Gesellschaft gewesen/ sollen am Leben und Eigenthum nach Art und Weise als der Schade und die That grob und groß zu seyn befunden wird/ gestraffet werden. Vid. Gerdes.

An ea quæ dicta, etiam applicari possint ad flumina?

§. XXV. Removendum quoque hic est illud, quod legenti supra dicta suboriri possit dubium, an scilicet, dum semper de casibus in mari contingentibus locuri sumus, etiam hæc applicari possint ad flumina? Quod sane omnino fieri potest; cum enim mare sit aggregatio multarum aquarum, nullum est dubium, omnes quoque & flumina hoc sensu generali comprehendi posse; perinde enim est, an navi fluviali, an maritimæ aliquis præpositus sit, quod & agnovit Ulpian. in l. i. §. 6. ff. de Exercitor. act. ubi dicit: *Navem accipere debemus, sive marinam, sive fluvialem, sive in aliquo stagno naviget sive schedia sit*, accedit & ratio decidendi generalis, quæ in omnibus Legibus maritimis concurrit, cum nulla appareat ratio, quare diversitas jurium ratione collisionis navium in fluminibus obtinere debeat, dum iisdem periculis & culpa, vel dolo, casuque fortuito provenientibus subjacent in flumine navigantes. Faciunt huc expressa verba Juris maritimi *Wisbyens. art. 48. Offte gebeurde, dat twée Schepen binnen of buyten Lands Zeglende int Zeylende malkander an boort quaameu.* Conf. Taco van Glins ad hunc locum. Unde in Belgio tales navigantes fluviales vocantur *Binnen-Landsfabrer.*

An etiam ad carabos auf die Börbinge.

§. XXVI. Quemadmodum autem hodie varia navigiorum genera inventa sunt, & cum primum connexis trabibus mortales navigarent, jam tot species navium videre liceat, quas ingenii solertia locis & temporibus aptas excogitavit. Ita puto, ob justam interpretationem omnia ea, quæ de navibus in genere disposita, etiam generaliter ad omnia navium

vrum genera applicari posse, cum Jura maritima nihil specialiter in hoc casu de forma navium ordinaverint. Illud etiam notandum, quod in quibusdam civitatibus portus procul (uti Gedani portus milliari ab urbe situs est,) ab urbe distent, flumina vero tantæ profunditatis non sint, ut naves ea subire & merces ad locum destinatum perferre possint, L. 13. §. 1. ff. locat. ideoque subsidio aliarum navium lato alveo fabricatarum, quas Carabos vocant (Börding/Prame/Lichter) levandæ & evacuandæ sunt, a quo genere navium navita dicitur Carabita ein Bördingsführer. In collisione igitur duorum caraborum pariter ad culpam & ad casum fortuitum attendendum est, prout quoque fecit Magnificus Senatus Reipubl. Gedan. in Ordin.

Wegen der Bording so auf der Reide im Ungestümen Wetter bleiben / wer den Schaden soll tragen helfen.

Zu wissen: Demnach verspüret worden, daß offermahls Zweepungen auch wol Proceße darüber entstanden/ wem nemlich wenn etwan ein Bording mit Wahren/ so auß oder an die Schiffe gebracht werden / auf der Reide geblieben/ der Schade anzurechnen sey? Und aber wir von den Bürgern/ Rauffleuten und Schippern ersuchet worden/ ein gewisses darinn zu statuiren; Als verordnen wir hiemit/ wenn ein Bording oder andere dazu gebrauchte Gefässe mit eingeladenen Gütern/ im ein und ausführen/durch Gotts Wetter und Wind oder andere unvermeidliche Zufälle in Unglück gerahen möchten/ daß nicht diejenigen alleine / denen die verlohrene Güter gehören/ sondern das ganze Schiff und alle Güter in gemein/ für welche das Schiff gefrachet ist/ sie seyn im Schiffe oder nicht/ solchen Schaden proportionaliter tragen sollen. Wornach sich jederman wird zu richten haben. Actum auf unserm Rath-Hause an 21. Monats-tag Junij. Anno 1632.

§. XXVII. Vidimus jam, quam variam subeant sortem naves amicæ sibi invicem obviam factæ, etiam tunc, quando

De collisione navium hostilium.

F

jam

jam putant navem in vado esse & in quiete. Sed quid de statu belli maritimi dicendum, ubi naves non solum aquarum, sed & hostium expositæ sunt periculo. In ipso enim conflictu, quando naves inter sese concurrunt, videmus sæpe numero fraudes misceri virtuti, dum naves incendiariæ variis ignium alimentis fartæ ac repletæ, classem hostilium incensam Vulcano Neptunoque immolant, & sæpe ultima pernicie ita superant hostem, ut omnis vires recolligendi spes præcidatur, armaque simul & bellum conficere cogantur. Dn. Præf. in *Diss. de Jure Navium Vol. 1. Disp. XI. c. II. n. 20.* Certe horrendum hoc bellandi genus tam humano generi dirum, triste ac detestabile, quam stygio humani generis hosti lætum jucundumque est, tantis homines inter se committere certaminibus, quibus omnem humanitatis sensum plusquam belluina cavernalique immanitate exuisse videntur, ut, si possent, quicquid est infernalium furiarum & ipsas pice torrentes atraque voragine ripas alter in alterum effunderent atque immitterent, Illustr. Dn. Coccej. in *Diss. de Armis illicitis §. 24.* Hic itaque bellandi modus maxime se exerit in navibus incendiariis in denen Brandern seu Brennern. Est autem ein Brandersive Brülör, ein Schiff vom alten Schiffholz sehr leicht gebauet mit allerhand feurigen Materialien als Schwefel, Pech, Pulver und dergl. um die feindliche Schiffe anzuzünden, gefüllet. Vocatur alias *Un Navire forcier* ein Sauberschiff. Vid. *Ritterz Platz Tit. von eröffneten Seehafen p. 162.* Antequam autem, quid de tali Vulcanio concursu sentiendum sit, edisseram, non incommode discutiendum; An talibus uti liceat navibus? Sane uti omnia arma (voce hac generaliter sumpta, ita ut sub ea omnia media, quibus bellum geritur, & hostis vincitur, comprehendantur) quæ non tam ad vincendum, quam ad nocendum ulciscendumque excogitantur, illicita sunt, idem de hisce navibus dicendum foret, cum videri posset, melius esse, ut naves hostium oppugnentur, expugnentur ac capiantur, quam ut naves cum multis hominum

Von den
Brandern.

num millibus in aerem mittantur, & iterum in profundum maris rejiciantur. Verum enim vero, cum illa arma in bello habeantur pro legitimis, per quæ ad victoriam devenimus, & hostem ad pacem ineundam cogere possumus, hinc si hæc via, hostes per naves incendiarias subigendi, necessaria visa fuerit, vel non alia tuendi juris locive ratio adfuerit, nihil hujusmodi machinarum ab exercitio belli alienum erit, Illustr. Dn. Coccej. *cit. Diff. §. 23.* præprimis cum jure G. jam tales naves in bellis comprobatae fuerint. Quod si igitur in bello hac ratione nostris navibus damnum datum fuerit, frustra de ejus reparatione instituitur quæstio, cum hæc jure belli fiant, atque casus fortuitus sit, de quo nemo tenetur, cum sufficiat, hæc omnia pro salute patriæ facta esse. Quod si hostis hosti nocere voluerit, sed confederatae navi damnum dederit, Er hat sich mit seinem Brand der an seines Herrn oder Allirten Schiff gehenkt in hoc casu, si culpa aliqua illis adscribi possit, qui hoc iusserunt, quod non melius, cujus navis fuerit, exploraverint, tunc omnino hi tenebuntur. Aliud forte dicendum foret, si navis incendiaria damnum inferat hosti, & ex eo simul amica navis incurrat periculum & læsa sit, eo casu hoc damnum pro infortunio habendum, cum durante prælio navali sæpe quis in navium qualitatem, & cujus Principis sint, inquirere non possit. Quamdiu enim quis versatur in terminis licitis, etiamsi quid damni inde sequatur, non tenetur, pariter uti Jure Rom. cautum: Si enim stipulam meam vel spinam incendam, ignis vero latius vegetur, tenebor, si argui possim imprudentiæ, secus si illud prudenter egero, & forte inopinato extendatur ignis *l. 30. §. 3. ff. ad L. Aquil. Conf. Tesmar ad Grot. L. 2. c. 17. §. 12.*

§. XXVIII. Restat ut adhuc aliam navium collisionem perpendamus. Sæpe numero naves falsis velis utentes, atque amicas se simulantes, aliis damnum inferunt. Quemadmodum autem Principes & Respubl. pecuniaria sua habent insignia, ut per hæc ab invicem distinguantur, ita

De Incurfu
navium falsis
vel veris velis
urentium.

& in mari se res habet, ubi quævis natio peculiaribus suis velis utitur: Jede Nation führet ihre besondere Flaggen und Wimpels zur See; adeoque die Flaggen nihil aliud sunt, quam insignia navium, quæ propterea adhibentur, ut facilius dignoscantur naves, cujus sint, atque non solum unicuique naviganti debita sua tribuatur reverentia, sed & hostis ab amico discerni possit. Quæ autem quisque Rex, Princeps vel Respl. in toto terrarum orbe navibus mare frequentans signa habeat, videri potest in *Veröffnecten Rixter-Platz P. cit. p. 10.* Licitum vero esse de Jure N. contra hostes falsis velis uti, exinde probatur, quia rebus aliter uti licet, etiam si prævideamus, ut alter inde falsam concipiat opinionem, Grot. *L. 3. c. 1. §. 2. & 4.* Res enim non certam semper natura sua & per se, sed dubiam quandoque & ambiguam, quia pendent ab arbitrio utentis, significationem continent, nec imponunt illam necessitatem vel obligationem, qua quis tenetur eodem modo, & in eodem sensu & intellectu iis uti, quippe nullo jure devinctus sum, ut ad alterius arbitrium ejusmodi signa eo sensu adhibeam, quem alter ex eorum uti posset concipere, nisi jus aliquod in meas actiones haberet, qua posset a me exigere, ut hoc non alio modo eadem adhibeam *Dr. van der Muelen ad e. loc. Grot.* Sed hodie vix adhibere licet falsa insignia, etiam si in bello id fiat, nisi quis ex necessitate, quod non aliter hostium manibus effugere possit, eorum insignia ad suam salutem arripiat. Severe quoque de Jure maritimo Navarchis injungitur, ne in signis adhibendis variant, & mox hæc mox alia adhibeant insignia, cum unaquæque navis ea tantum, cujus Principis est, præ se ferre debeat. In Ordinatione maritima *Ludov. XIV. Tit. IX. Liv. 3. art. 5.* tales naves pro piraticis habentur: *Tout Vaisseau combattant sous autre pavillon, que celui de l'Etat, dont il a Commission, ou ayant Commission de deux differens Princes ou Etats sera aussi de bonne prise, & s' il est arme en Guerre, les Capitaines & Officiers seront punis comme Pirates.* Nemo ergo hostem se simulare atque, ejus insignia maritima assumere debet, pariter

De Insigni
militari
militari
militari
militari

riter uti in militia terrestri militibus injungi solet: daß keiner
 des Feindes Farbe oder Feldzeichen tragen soll. Vid. Brandenb. KriegsR. t. 8. art. 45. Schwed. KriegsR. art. 62.
 Quamvis hæc non adeo strictè in bellis observentur, cum
 necessitas sæpe alicui quid suadeat, ad hostes eludendos,
 quod alias permissum non est; si tamen hæc fraudes pate-
 ant, vix pœnam piratis alias debitam effugiunt. In Jure
 nostro Rom. insignem habemus textum in l. 1. C. de navib. non
 exens. ubi dicitur: *Multi naves suas diversorum nominibus &
 titulis tumentur, cui fraudi obviantes precipimus, ut si quis ad evi-
 tationem publicæ necessitatis titulum crediderit opponendum, sciat
 navem sisco esse sociandam. Nam ut privatos quoque non probi-
 bemus habere navigia, ita fraudi locum esse non sinimus, cum om-
 nes in commune, si necessitas exegerit, conveniat, utilitatibus pu-
 blicis obedire, & subtractionem sine dignitatis privilegio celebrare.*
 Quantis autem fraudibus utantur sæpe navigantes, novellæ
 nobis ante aliquot menses retulerunt; cum quædam Tur-
 cicæ naves, sumitis & simulatis insignibus Anglicanis, ora Ca-
 labriæ infestaverint, multosque homines secum in servitutem
 abduxerint, ex quibus pulchriores feminei sexus incastis-
 simis amoribus Imperatoris Turcarum consecrati Gynæceis,
 dem *Serraglio*, inclusi fuerunt. Imo nemo privatorum pot-
 est absque crimine falsi abuti insignibus Principis vel Rei-
 publ. & falsis velis uti ad decipiendum alterum; arg. l. 27. §. fin.
 ibi: insignibus illicitis usus ff. ad L. Cornel. de fals. l. 1. §. 2. C.
 ut nem. privat. quo casu nauclerus, si merces ablata aut de-
 teriores reddita; etiam dominis mercium damnum resarci-
 re tenetur, non enim debet nautarum audacia & culpa ob-
 esse dominis mercium, l. 3. C. de naut. foen. Stracch. de naut.
 p. 3. n. 23. Quod si ergo navis genuinis insignibus instructa in
 aliam falsis utentem incurrat, damnoque eam afficiat, a cul-
 pa lædens immunis erit, cum alter nauclerorum sibi impu-
 tare debeat, quod in re illicita versatus fuerit: Si vero inverta-
 tur casus & falsis velis utens damnum dederit navi genuina ha-
 bentis insignia, tunc hæc omnino restitutione damni quærere

poterit, quia non ex marinæ tempestatibus discrimine, sed ex alterius facto doloſo damnum ſenſit, doloſque nemini prodeſſe debeat, niſi excipere velis caſum, da einer ſich durch Chalouppen beſſer erkundigen können/ ob es ein feindl. Schiff ſey/ quale quid fieri ſolet, cum dubium eſt, qualem quis ſe gerat, nec conſtet, hoſtiſne an amica navis ſit; quamvis hoc non ita ſimpliciter dicendum ſit, cum navis extra belli neceſſitatem maximam, ſimulatis velis utens, piratæ inſtar habeatur, adeoque iſta exceptio de vere hoſtili navi intelligi poſſit.

CAP. III.

DE

PROBATIONE DAMNI PER OCCUR-
SUM NAVIUM DATI.

§. I.

Quis probare
debeat inge-
nere.

CUM in præced. Cap. varios, quibus damnum inter occurrendum navibus contingere poteſt, recensuerimus caſus, atque quor modis id fiat, examinaverimus, agendum jam erit de damni ita dati probatione. Quodſi enim res quædam in iudicium deducatur, non dixiſſe ſufficit, damnum datum eſſe, ſed & probaſſe neceſſum eſt. Probatio enim navicula eſt, quæ ducit ad portum, cum in ea finis & exitus controverſiarum conſiſtat. Ea autem eſt probationis natura, ut ſemper factum aliquod præſupponat, quod probandum eſt *L. 16. L. 23 C. de Probat.* quia quæ juris ſunt allegari debent, non probari regulariter: ſunt enim ea vel debent ſaltem eſſe Judici nota, *L. 2. ff. de jur. & fact. ignor. L. 2. §. 43. ff. de O. J. & L. 9. C. de LL.* Factum ergo qui allegat, illud probare debet, cum facta non præſumantur, niſi probentur *L. 19. ff. de probat.* & alleganti vel dicenti probatio incumbat, per jura notiſſima. Conf. *Malcard. de Probat. Vol. 1. Concl. 78.* Imo licet nota ſint Judici facta, nihilominus oportet ea quoque aliis fieri manifeſta. Nam quæ novit Judex
ut

ut privatus, in iudicio non sufficiunt, nisi & ea cognoverit, ut iudex, i. e. nisi probata sint. Peretz ad *tit. C. de Offic. Reft. prov. n. 8.* Cum autem in iudicio actor perierumque tales vi- ces subeat, ut contra reum aliquid proponat, hinc ille quo- que a probatione se excusare nequit, si reus id neget, neu- tiquam vero a reo negante exigi potest probatio, cum ne- gantis factum per rerum naturam nulla sit probatio *L. 10. C. de non num. pec. L. actor quod asseverat 23. C. de prob. Conf. Pa- cianus de Probat. L. 1. c. 6. n. 1.* Unde in dubio semper actorem tanquam affirmantem probationis onus in se suscipere te- neri, actoreque non probante reum absolvi, patet ex *L. qui accusare C. de edendo.*

§. II. Ex dictis jam fluit, illum qui dolo culpa vel casu fortuito collisionem navium factam esse asserit, ad proba- tionem ejus obligari, *L. quoties 18. §. qui dolo 2. ff. de prob. L. 3. in fin. ff. de tributor. alt.* Ulpianus in *L. sed ex dolo 15. §. ult. ff. de dolo malo.* De casu fortuito locus est ordinarius in *L. Si cre- ditor 5. C. de pignor. alt.* ad quam *L. eleganter* scripsit Salicetus: Quaedam sunt, quæ facile & frequenter eveniunt sine culpa possessoris, ut vis hostium, *imperus aquarum, vis vento- rum* & tempestas, & in his sufficit probare casum. Quædam vero sunt, quæ sine culpa præsumta non facile eveniunt, ut furtum, *L. cum duobus 52. §. damna ff. profocio* item incendium & in his, quia casus dolum habet annexum & commixtum, is qui casum allegat, debet tale quid probare, propter quod culpa excludatur. Conf. Straccha *de naur. p. 2. n. 6.* Quod si ergo in iudicio naufragi, eorumque heredes moveant litem adversus nautam, cujus dolum vel culpam accusant, tunc re- quiritur firma & indubia probatio, duorum vel trium nau- tarum depositione. Et quidem illo in casu, ubi de dolo ip- sius nautæ agitur, eo firmior probatio necessaria est, quia criminalis est actio, per textus *supra c. 1. §. 24.* adductos, quæ probationes luce meridiana clariores natura sua desiderat, *L. fin. C. de prob.* Aut ipse nauta naufragium passus illud proba- re vult coram Magistratu loci, ubi naufragium factum est,

An dolo vel culpa præsu- matur, an ve- rry ab alle- gante pro- banda sit?

vel

vel uti communiter fit, coram Admiraglio, Christinaeus *Vol. 5. Decif. 64. n. 17.* & hic non tenetur probare culpam abfuisse, sed fufficit probaffe naufragii cafum *l. 2. C. de naufrag. & Di. Brunnem. in Comment. ad h. l. n. 3.* Quo facto, dominum poft ea merces petentem, innocuæ amiffionis exceptione repellit, Christinaeus *Vol. 5. Decif. 65. n. 3.* Straccha *de naufr. p. 2. n. 6.* Non ergo præfuitur dolus vel culpa, uti hæcenus demonftratum eft; cui accedit & hæc ratio, quod in dubio femper fit capiendâ illa interpretatio, per quam excluditur doli vel culpæ præfumptio. Quod fi autem controvertatur, quidnam potius, utrum dolus an culpa præfumentâ fit, tunc potius pro hac præfumentum effe, evincit eadem generalis regula adducta de præfumptione delicti exclufiva, Mascard. *Concl. 467. n. 1.*

Quid fi utrinque culpa allegetur.

§. III. Si autem utrinque culpa in naufragio allegetur, eademque ab actore & reo admiffa effe videatur, tunc, controverfia ad Iudicem delata, admittenda erit probatio & reprobatio, vel ut eo citius expediatur proceffus, utrinque probatio fimul injungi folet, quo inde Iudex elicere poffit, cuinam culpa adferibenda fit, & quis tunc ad ejus reparationem conveniri debeat, ad inftar judiciorum duplicium, actionis familiaræ erifeundæ, communi dividundo & finium regundorum, cum enim in his judiciis uterque tam actoris quam rei vices fuffineat, unde nomen duplicium judiciorum hæc actiones fortitæ funt, licet ratione proceffus pro actore habeatur, qui primum ad judicium provocavit, perinde tamen eft, quis probationem fufcipiat, cum uterque probare poffit terminos ita effe ftatutos, hanc vel illam rem ad hereditatem pertinere &c.

Quid fi per confessionem naucleri vel testes probetur naufragium.

§. IV. Inter modos probandi incurfum navium maxime faciunt confeflio adverfarii, testes, & juramentum, liberumque actori eft, quam probandi viam eligere atque ingredi velit, quamvis nihilominus verum maneat, quod confeflio partis anteponatur omnibus aliis probationibus *l. 1. C. de Confess.* Quando ergo reus hoc in cafu delictum & culpam fuam

suam confitetur, libenterque velit damnum, prout aestimabitur, refarcire, laesus vero nimis aestimet damnum ex affectione, quam habet in rem amissam, aut ex quadam contumacia, tunc Judex secundum communem valorem damnum aestimare tenetur. *l. 22. §. ult. cum l. sq. ff. ad L. Aquil.* Imo periculosos naucleros & nautas hoc in casu commode consulere potest, ut hi damnum datum computent, ut sic secundum illorum taxationem judicare possit. Vid. *Aenmerckingen over de Zeerechi Tacon. van Glins p. 98.* Quod ad testes attinet, culpa Magistri factis luculenter probatur ex contestibus nautis, optime comprobantibus, etiamsi sint singulares. *Rocc. Disp. Jur. Select. V. 2. C. 98. n. 3.* Aut enim disputatur de ipso naufragio, utrum culpa naucleri, an casu contigerit, aut de amissis mercibus. Si de ipso naufragio, audiendi sunt velatores, si qui ex periculo emerferunt, vel alii, qui in littore periculum observaverunt, rejectis nautis, ut *fociis, L. 3. in f. C. de naufr. Perez. hic. n. 12.* Si de amissis mercibus, nautæ probatæ fidei duo vel tres audiendi sunt. Quoties enim, obruta vel submersa fluctibus navi, examen adhibetur competentis Judicis, duorum vel trium quæstione habita, ceteri ab hujusmodi nexu liberentur. Quid est enim, quod non abunde intra præfixum numerum solers quæsitior inveniat? Circa Magistros navium, quibus est scientia plenior, immoretur, qui si fatali sorte defuerint, in alios inquisitio transferatur. Cumque durum sit, afflictionem addere afflictis, luctuosum simul, naufragos in alienam regionem dejectos, prolixa lite detinere, hunc Judex in cognitione & decisione causæ festinabit, testes audiet, eorum testimonia recipiet, in quorum notitiam id, de quo quæritur, pervenit.

§. V. Quamvis alias in processu receptum sit, ut ad testium examen non procedatur, nisi citata etiam parte altera, quo hæc videat testes examinari *l. 47. ff. de re judic.* & ita contra testium personas vel dicta excipere possit.

G

Sin-

An hic admittantur testes parte non citata.

Singulare tamen aliquid in naufragiis obtinet, nempe quod casum naufragii probent testes, etiam si fuerint examinati, parte non citata, quantumvis de ejus præjudicio agatur, Bartol. ad L. 2. C. de naufrag. Christinæus Vol. 5. Decif. 65. n. 7. sq. Rocca Vol. 2. Disp. Jur. sel. c. 97. n. 2. Straccha de naut. p. 2. n. 7. Et quamvis aliqui putent, hæc non procedere in eo casu, quando in loco, ubi naufragium evenit, & ubi testes recipiuntur, pars fuerit parum absens, Gabriel in suis communib. de citat. Concl. 1. limit. 18. Mascard. de Probat. Concl. 682. n. 21. bene tamen, si naufragium in distitis partibus fuerit factum. Sed cum ita hoc etiam ad alium casum in remotis partibus occurrentem applicetur, nullum singulare esset in favorem nautarum constitutum, si ad instar aliarum causarum testes hic admittantur, cum insuper summarius processus maritimus non permittat, multis citationibus testes ad testimonium deponendum convocare, hinc puto, etiam in prioribus partibus testes super naufragio posse non citata parte recipi, uti voluit Bertazzol. Consult. 348. n. 6. Vid. Grævæus in Conclus. Pract. Concl. 48. n. 2.

An etiam
naufragium
per unum te-
stem probe-
atur;

§. VI. Si nauta ipse & Magistri navis eorumque liberi imo omnes præter unum perierint, huic uni concurrentibus aliis adminiculis, fides habetur. Et licet hoc regulariter prohibitum sit per l. 9. §. 1. C. de testib. ibi: *Simili modo sancimus, ut unius testimonium nemo iudicum in quacunque causa facile patiatur admitti: Et nunc manifeste sancimus, ut unius testis responsio non audiat, etiamsi præclare Curie honore præfulgeat.* In hoc tamen lugubri & funesto casu, ubi non alia se offert probationis facultas, aliud obtinebit, licet enim ejus, qui ex naufragio emerfit, testimonium de naufragio unicum & singulare sit, cum nemo præterea adsit, qui per sensum visus deponere possit de hoc naufragio, & hinc sufficienter videatur probationem facere non per se, admotis tamen aliis adminiculis, quæ partim ex aliorum testimoniis, partim

ex

ex fama vicini loci, partim ex rei evidentia deprehenduntur, dubitatio nulla est, quin huic testi, quamvis uni & soli, plena fides adhibenda sit. Neque enim ita præcise & semper verum est, uni testi fidem adhibendam non esse; cum multi dentur casus, ubi unus testis plene probat, uti e. gr. matrimonium consummatum esse, unius e. gr. proxenæ asserto, plene probari potest. Carpz. in *Jurispr. Eccles. L. 3. tit. 4. def. 50. n. 9. & 10.* Similem quoque favorem habet defensio rei, cum unius testis ad probandam innocentiam sufficiat, Carpz. *Pr. Crim. qv. 33. n. 47.* Wesenbec. *Lib. 1. Conf. 19. n. 21.* Conf. Dn. Horn, in *Diff. de Probatione plena per unum testem*, quæ & reperitur in novissima Paciani editione. Add. Durandus in *Speculo Juris Lib. 1. part. 4. tit. de test. rubr. de testium numero §. restat n. 2. & 3.* ubi 30. casus speciales recenset, in quibus dicto unius testis fides adhiberetur. Ergo in Judicis arbitrio seu facultate positum est, si vel qualitas personæ vel etiam qualitas causæ id ei suadeant, concurrentibus aliquibus aliis adminiculis, uni testi fidem adhibere *l. 3. §. 2. ff. de testib.* præsertim cum de facto proprio deponit, ut est in proposito, cum deponat de naufragio, quod ipse passus est, cujus probatio secum trahit probationem eventus hujus periculi, omniumque maxime, ut est inter alia naufragium in vasto Oceano, quod raro spectatores habet, ideoque per alios difficulter probari potest, & sic illius probatio confici potest quocunque meliore modo, per conjecturas & præsumptiones, ut hinc sufficiat probabilis credulitas. Joh. Wamelius *Cent. 4. Consil. 24. n. 1. & 2.* Accedit, quod in naufragio sufficiat casum probari ex naturali justitia i. e. secundum Jus G. non attenda solemnitate civili. Marsil. *singul. 24.* Conf. Perez. *ad C. tit. de naufrag. n. 7. 10. 11.* Brunnem. *ad L. 2. 3. & 5. C. de naufrag.* Carpz. in *Præf. tit. 13. art. 3. §. 5. n. 31. & 32.*

Quid si omnes
nautæ sub-
mersi fuerint,
quomodo in-
teriticus eorum
probabitur?

§. VII. Quod si universos s. omnes nautas mare forte hauserit, atque de interitu nauclerorum, nautarum atque vectorum disceptetur, ne veritas lateat, a liberis nautarum, sive Magistrorum intra judicia constitutis super eorum quaeratur interitu, quos navicularius naufragio periisse contendit, uti verba sunt *l. 2. C. de naufrag.* Cum enim hi, parentibus navem parantibus, communiter adsint, notitiam eorum, qui navem ingressi, facile habere præsumuntur, quemadmodum quoque liberi de parentum interitu suspicantur ex diuturna eorum absentia, si statuto tempore & consueto domum non redierint. Peck. *ad l. 2. Corvinus ad Tit. C. de naufrag.*

An nauta in-
tra annum tes-
tes perducere
debeat?

§. VIII. Tempus quod attinet, intra quod nauta testes producere debet, de Jure Codicis annus est, quo præterito, non amplius naufragium testibus probare potest. Ita enim verba clara *L. 2. C. de naufrag.* se habent: Si quis navicularius naufragium se sustinuisse affirmet, provincie Judicem ejus scilicet, in qua res agitur, adire festinet, ac probet apud eum testibus eventum, relatioque etiam ad sublimissimam referatur præfecturam, ita ut intra anni spatium, veritate revelata, competens dispositio procedat. Quod si per negligentiam præfinitum anni spatium fortasse claudatur, supervacuas serasque interpellationes emenso anno placuit non admitti. Ex qua *L.* videtur dicendum esse, tantum intra annum producendos esse testes. Verum plerique Commentatores *ad h. l.* ut Joh. de Platea, Rebuffus, Peckius, Peretzus, alique dicunt, hanc legem solum restringendam esse ad nautas, qui publicas species suscipiunt transportandas, quia major strictiorque requiritur in causa publica probatio, quæ negligentius peragitur, & sæpe improbi nautæ, vendita cum publicis rebus nave, nescio quale naufragium proponant; non autem hanc legem extendendam esse ad alios nautas, quibus non videtur defensionis auxilium constringi debere, cum defensiones sint perpetuæ. Imo Angelus *ad h. l.* hanc rationem quoque addit, quod si contraria sententia vera

vera esset, sequeretur, quod actio de naufragio esset perpetua, exceptio autem temporalis, quod est falsum contra omnes iuris regulas, nam omnes exceptiones sunt perpetuae, etiamsi actio sit annalis; *l. pen. ff. de doli except.* Mascard. *de Prob. bar. Concl.* 272. n. 13. & 14. Quamvis mihi non displiceat sententia Bertazzoli in *Consultat. Decis. L. 2. Cons. 349. lit. b.* quod scilicet non propterea excludatur nauta a perpetua naufragii exceptione, licet jubeatur intra annum docere de illo, quia hoc debet facere, ut tollatur praesumptio mendacii, & facilius inducatur probatio, & certior fiat dominus Mercium; sed si hoc non faceret nauta, & posset probare naufragium, non propterea esset excludendus ab exceptione. Et certe ille textus in *l. 2. C. de naufrag.* loquitur de actore nau-
ta, non autem de reo, si verba illius recte considerentur.

§. IX. Testes excipit iuramentum, quod remedium An iuramen-
tum purgato-
rium hic lo-
cum habeat: eliciendi veritatem non minus in judiciis frequens est. Imo saepius videmus hoc admitti, cum non semper testes adsint, quin potius navis una cum hominibus a fluctibus abripitur. In navium igitur incursum non inique adhibetur iuramentum purgatorium, seu, uti propter approbationem in Jure Canon. vocatur, purgatio Canonica *c. 33. X. de testib. & rot. tit. X. de purgat. Canon.* quando nempe, jubente Judice, suspicionibus gravatus illud, quod ipsi objicitur, falsum esse asseverat, atque sic innocentiam suam purgat. Ut ut enim vulgatum sit, actore non probante, reum absolvendum esse, *L. 4. C. de edend.* saepissimum amen contingit, ut actor, sufficientibus probationibus destitutus, intentionem suam quidem plene probare nequeat, sed talia tamen asserat, quae reum haud exiguis suspicionibus gravent, quibus reus non aliter, nisi mediante iuramento, se liberare poterit, Dn. Praeses in *Introduct. ad Prax. c. 20, §. 31. Mev. P. 4. Dec. 8. n. 11. & Dec. 31. n. 6.* In primis vero saepe culpa contra aliquem in velificatione navium militat, maxime si navis, laxatis velis, in navem, stationem suam in portu habentem, impacta sit, cum enim illa facile hanc evitare possit, magna inde praesumptio oritur, ex culpa vel ne-

gigentia nautarum invehentis navis profectam esse, quod si
 na vis submersa fuerit, vel damnum acceperit. Et licet
 tantum in gravioribus & criminalibus causis hoc juramen-
 tum purgatorium locum sortiatur, nemo tamen negabit,
 etiam in civilibus obtinere idem juramentum, si contra reos
 militent indicia Mey. P. 4. Dec. 8. n. u. Carpz. P. 1. C. 22. d. 15.

Quomodo
 deferatur hoc
 juramentum?

§. X. Cautum vero est jure maritimo, ut vel ipse nau-
 clerus impacte navis tantum, vel hic cum suis nautis, median-
 te juramento se culpa purget, vel si contra utramque nau-
 clerum, & invehentis & invehente navis indicia culpæ prolata
 fuerint, uterque jurare tenetur, *Jus maritim. Dan. c. 55.* ibi:
 sollen beyde Schiffer mit ihren Volck schweren/ daß es unver-
 wandt/ und nicht mit Willen geschehen. *Jus Marit. Soc. P. 4. c.*
§. 5. 7. ibi: Würde solches jemand vorgeworffen (nemlich
 daß er den Schaden mit Willen und sein selbst verursacht) so
 soll er sich schäzen mit 6. Männer Eyden. *Comp. jur. Marit. Tit.*
6. art. 3. ita loquitur, ibi: Und er will schweren/ daß es wieder
 seinen Willen geschehen/ und er es nicht ändern können/ so soll
 er ihn die helffe des Schadens erstatten. *Jus Hanseat. Marit.*
Tit. 10. art. 1. so sollen beyde Schiffer schweren/ daß es nicht mit
 Willen/ sondern unversehens geschehen. *Conf. Preussl. Land.*
R. L. 4. tit. 19. art. 4. §. 2. Will er denn schweren/ daß es wie-
 der seinen Willen geschehen/ und er es wegen Wetter und
 Wind nicht ändern können. *Consentiant Statut. Hamb. P. 2.*
T. 17. art. 6. Der den andern Schaden thut/ soll schweren/ daß
 es ohne seinen Willen geschehen. In casu, ubi navis, velis laxa-
 tis, in navim in portu quiescentem illisa fuit, ita pronuncia-
 tum ab Illustri Senatu Gedanensi in casu, quem supra jam. c. II.
 §. 16. attigimus ibi: Darff der Schipper das mit 2. seinen
 Schiffs-Kinder erhalten/ vermittelst ihren Eyden/ daß er das
 Schiff mit den Weinen ohne seinen Willen angelauffen hat/
 so soll er den halben Schaden wieder erlegen/ und was darnach
 von Weinen und andern Gut in dem Schiff unbeschädigt blie-
 ben/ daß soll den andern Schaden tragen helfen/ gleich dem
 Werff-Gut/ darzu soll der Kauffmann die Würde seines
 Scha-

Schadens/ den er empfangen hat/ mit seinem Eyde bezeugen/ und der Schipper soll sein Schiff lassen bessern/ was es kostet/ das soll ihn der andere Schiffer auch die helffte bezahlen. Quod si autem ille, cui juramentum delatum, hoc reculerit, pro convicto habetur, *e. inter sollicitudines in f. X. de purg. Canon.* Cum quo conveniunt jura maritima, adeo ut jurare nolens, teneatur pariter ac si culpam admiserit, cum alias, si casus fortuitus adsit, tantum pro dimidia conveniri possit. Vid. *Jus Marit. Suevic. c. l. §. 7.* Fehlet ihm aber der Eydt so stehet er vor allen Schaden/ wie groß er ist. Vid. & *Comp. Jur. Marit. c. l. it. Preuß. Land. R. c. l.* quæ omnia idem disponunt. In casu vero si actor nolit hoc juramentum admittere, sed probationem in se suscipere malit, hoc ipsi omnino concessum, sive id fiat ante juramenti præstationem, sive postquam purgatorium revera præstitum fuit. Conf. Dn. Præses in *Disp. de Probatione contra præstitum juramentum legale*, quæ & annexa est *novissima Paciani de Probationibus Editione C. II. §. 6. u. §. 99.* Alia ratio est, si pars læsa parti lædenti in judicio, comprobante Judice, detulerit, & tunc sub prætextu perjurii, etiamsi illud expressè probari possit, in foro humano non potest iterum annullari vel retractari, *L. 1. C. de reb. cred.* quia eo juramento præstito omnis actio sublata, & juxta *L. 5. §. 3. ff. de iurej.* nihil amplius quæritur, quam an juratum, aut super præstito judicatum, & sic lis finita sit, Quod si vero judex nautæ, qui damnum intulit, juramentum imponat, quod facere potest, etiam sine præscitu & voluntate partium, ad eliciendam in dubiis rebus veritatem, uti suppletorium & purgatorium, tunc si contrarium a parte, cui delatum, probetur, declinari semper potest, quia hæc juramenta deferuntur ob inopiam probationis, *L. 31. ff. de re judic.* vid. *Tacovan Glins Anmerckingen over de Zeerecht Philip. II. ad art. 3. ad voc. contrarie vvet te toonen.* Quamvis hæc elisio juramenti per probationem contrarii etiam in juramento judiciali obtineat, de quo vid. *Carpz. in Proc. Tit. II. art. 5. n. 1. §. 99.*

De concursu
juramenti
suppletorii &
purgatorii.

§. XI. Ex antea dictis satis jam constat, juramentum suppletorium etiam locum habere in casu collisionis navium, præsertim cum in naufragiis etiam unus testis probationem faciat. Quod si vero concurrant nauceri vel nautæ kedentis & læsæ navis, quæritur quis nautarum potius admittendus sit ad juramentum suppletorium, vel ad purgatorium? Sane si unus testis tantum adsit, qui dicat culpam admissam esse, vel etiam aliæ conjecturæ culpam aliquam factam esse involventes atque inducentes, actor vero naucerus in supplementum se offerat ad juramentum suppletorium, non statim alteram partem, scilicet reum, tanquam naucierum in pactæ navis prægravare poterit, ita ut mox ad damni reparationem condemnnetur, cum & hic pro se præsumptiones habeat e. g. noctu, vel faviente vento, collisionem navium processisse; Ut hinc potius juramentum purgatorium locum sortiatur, quia semper in dubio causa rei est potior, juramentumque purgatorium hoc casu tendit ad absolutiorem, cui jura magis favent *L. Arrianus 47. ff. de O. & A.* Accedit, quod juramentum suppletorium in causa ardua tunc demum deferatur, si plusquam semiplene, seu sere plene probatum fuerit. *Dn. Præses in Introd. ad Prax. c. 20. §. 11.* non autem Judex illud ei imponere potest, cujus sempler a probatio contraria præsumptione eliditur, *Besold. P. 3. Conf. 140. n. 26. & ff.* Quorsum hoc casu pertinet assertio *Dd.* quod in concursu indiciorum & adminiculorum, omnis præsumptio sit delicti & culpæ exclusiva, *Farinac. Lib. 1. Consil. Crim. 221. n. 19.* *Bertazzol. L. 1. Consult. Decisivo. Conf. 226. n. 5.* & hinc hoc casu potius ad purgatorium juramentum inclinabit Judex.

CAP. IV.

DE

REPARATIONE DAMNI PER COLLISIONEM NAVIUM DATI.

§. I.

§. I.

S Actis jam diximus de damno, quod per occursum navium inferitur, nihil jam restat, quam ut tandem de ipsius damni reparatione, quomodo eadem facienda sit, mentem nostram paulo, clarius explicemus. Quod si igitur & navi & bonis damnum illatum est, utrumque restituendum; De bonis aliquis dubitare possit ideo, quia in Jure Maritimo Wisbyensi, *art. 51. & art. 46. van de Zeerechren van Keyser Karel & art. 2. Konigs Philip. tit. van Schepen, die malckander beschadigen*, mentio tantum fit navium, quatenus hæ sint reparandæ, de bonis autem non exstat expressa decisio. Verum cum vox *Schade* in dictis Articulis indefinite posita sit, nullum est dubium, quin eadem, quæ de reparatione navis, per velificationem læsæ aut submersæ, sancita sunt, etiam ad bona & merces extendi possint, cum insuper nulla aliqua diversitatis ratio proferri possit, & damnum æque mercibus, quam navi illatum sit. Ad minimum constat, ex consuetudine inter mercatores & navigantes ulitata introductum esse, quod pariter damnum bonis illatum restituendum sit.

§. II. Quod si jam certum sit, casu fortuito navibus per collisionem damnum aliquod contigisse, atque ita dimidiam damni dati esse refundendam, ad ipsam computationem deveniri solet. *Estimatio* vero & computatio fieri debet per navicularios & mercatores hujus rei peritos, & neutri parti faventes, juxta edictum Philippi II. *tit. van Schipbreckinge Grot. in mansu. lib. 3. part. 29. n. 16.* Amstelodami judices delegati ad causas assuranceum, Baravis dicti *Assurance Meeesters* vel *Commissarissen van de Kamer van assurance* arbitrorum siye æstimatorum vice ut plurimum fungi solent. Gerard Roosseboom. *Sylloge Consuetud. Amstelod. tit. 30. art. 40. de Vicq. ad Weitf. Tr. de Avariis §. 12. verb. circa estimatiorem.* Computatio plerumque ita instituitur, ut ambæ naves, & lædens & quæ damnum accepit, æstimentur, prior, quanti jam constat, posterior autem, quanti ante damnum acceptum

Quale damnum hic in relligatur,

Quomodo dimidia computanda sit,

H

ptum

prum fuerit, & hæc summa in unum collecta compenfat damnum navi datum. Quod si bonorum quoque jactura adfit, tunc etiam bona ita computantur invicem, & regulariter æstimantur merces, quanti emtæ fuerunt, nisi navis cum bonis fere ad portum, ad quem iter suum destinaverat, appulisset, vel nautæ mediam partem itineris jam prospero cursu essent emensi, nam tunc jure maritimo ad locum venditionis, quanti ibi vendi possent, respicitur. Vid. Consul. Mar. cap. 95. Conferri interim potest Quintin. Weiten: cit. rr. alt. & doctissimus ad eum Commentarius de Vicq. c. 1. In compendio Juris Maritimi in specie ratione computationis damni ex collisione navium enati, ita disponitur tit. 6. art. 5. So ein Schiff das andere ansegelt mit Unfall, also das das eine Schiff mit seinen Gut verlohren bleibt / so soll man das Gut, das in beyden Schiffen ist / ehe einig Schiff verlohren / auf Geld setzen / oder wardieren; denn soll man die wardierende Güter von beyden Schiffen zusammen summiren und bezahlen das verlohrene Schiff Pfund Pfund gleich / Marek Marek gleich. Conf. art. 68. in Jure Wisbyensi. Quamvis hoc ultimum præcipue in contributionibus secundum Havariam, ad quam tamen non referimus collisionem navium, uti mox videbimus, obtineat. Add. Decretum Magnific. Senatus Gedan. hac in causa datum & infra §. 7. sub fin. a nobis allegatum.

An etiam exercitores teneantur.

§. III. Quemadmodum autem inter præcipua, quæ in rebus maritimis consideranda sunt, de exercitoribus questio occurrere solet, ita & de iis hic aliqua facienda est mentio, & qua ratione teneantur, inquirendum. Varie autem contra exercitorem agitur vel ex contractu Magistri, vel ad damni dati restitutionem. Priori casu bene distinguendum est cum Dn. Præf. in Usu forensi ad Tit. de Exercitoria actione §. 3. & 4. an scilicet ipsi Exercitores aliquem navi præficiant, ut hic in commodum Exercitorum contrahat cum mercatoribus, qui merces suas trans mare vehendas cupiunt, ut adeo contractus omnis directo tendat in utilitatem exercitorum

torum; tunc igitur, cum ad hos perveniat utilitas, justum quoque est, ut ex facto sui Magistri vel naucleri juxta præpositionis legem contrahentis obligentur. Posteriori casu, si ipsi Exercitores navem pro certo pretio nauclero locent, ut ille postea in sui lucrum & damnum merces transvehendas recipiat, vel aliter cum ipsis contrahat, tunc non ipsi Exercitores, sed Magister ille seu Nauclerus tantum obligatur. Ex quo fuit, quod priori casu damnum, quantum ad ipsam navem, si hæc forte perierit vel a piratis ablata fuerit, sit Exercitorum. Quantum vero ad merces ablatas hoc ipsorum mercatorum est, quibus antea ab exercitoribus vel ab ipso nauclero expositum, qua ratione navigationem dirigere debeant, quod communiter instrumento assecurationis *Pollice* dicto, inferitur. Dn. Præf. in *Ulf. for. c.l. § 5.* Quod si ergo damnum per collisionem navium contigerit, videndum an navi tantum, an vero & bonis illud illatum fuerit; priori enim casu cum navis ad damni reparationem obligata sit, ut mox patebit clarius, navis vero dominium ad Exercitorem spectet, isque omne ex ea emolumentum percipiat, insuper damnum absque culpa naucleri seu Magistri navis datum sit, consequens est, ut Exercitor quoque ad satisfactionem obligetur. De damno autem bonis in navi, in quam altera impacta fuit, illato, non tenentur exercitores, sed tunc mercatorum obligatio incipit. Iterum autem hic nudus exercitor separandus est ab illo nauclero, vel navis magistro, qui vel ipse dominus est navis, cujus simul curam habet, uti quandoque in navibus parvis seu naviculis observare licet, vel qui jam partem in nave habet, & ita simul exercitor est; tales enim navicularios libenter mercatores navibus agendis præficere solent, ut illi eo majorem curam navis habeant, atque reliqui exercitores hunc eo commodius ad damni reparationem adigere possint, tunc enim ratione damni vel ad totius vel ad partis, habito respectu ad partem, quantam habet in nave, conveniri potest, cum quisque exercitor pro portione sua damnum refarcire debeat.

H 2

§. IV.

An Magister
navis vel ex-
ercitor impa-
ctæ navis ce-
dendo navem
liberetur,

§. IV. Quod si eveniat, navem bonam omnique or-
nata & apparatu instructam a viliori navi, quæ vix inter an-
gulos suos hæret, damnum per collisionem accipere, nihil-
ominus tamen ultra navis pretium, ad dimidiam damni dati
non potest conveniri Magister. Quæritur autem, an cedendõ
navem liberetur? Affirmativa non solum probari potest ex Le-
gibus maritimis in §. 6. adducendis, sed etiam in Jure fundamen-
tum suum habet; si enim damnum sine injuria aut culpa con-
tingerit, liberatur dominus, si noxæ dedat rem, quæ nocuit;
per tit. I. §. ff. si quadrup. paup. Et licet proprie ibi tantum
disponatur de quadrupedibus, potest tamen vi bonæ inter-
pretationis etiam ad alias res inanimatas trahi ista decisio,
Vid. l. Prator ait §. 1. ff. de damno infecto in verb. Cum enim ani-
malia, quæ noxam commiserunt, non ultra nos solent onerare, quam
ut noxæ ea dedamus, multo magis ea quæ anima carent, ultra nos
non deberent onerare. Deinde damnum wird von den Schiff-
sen halb und halb getragen / ex quo optima ratione inferri
potest, proprietarios seu dominos navis non amplius, quam
pro portione pretii navis ad damni restitutionem obligari.
Alias enim potuissent Legislatores tantum simpliciter dispo-
nere, quod domini navis, & non naves ipsæ obligatæ sint.
Et ita consuetudine, ac observantia inter mercatores & na-
vigantes recepta, obtinere atque pronunciatum fuisse in Se-
natu Amstelod. d. 21. Dec. 1629. testatur Jac. Cooren. Obs. 40. p.
267. Conf. Statut. Hamburg. P. 2. T. 17. art. 7. Alia vero vi-
detur esse ratio, ubi nauclerus culpam admisit, quo casu et-
iam in bona naucleri, quæ extra navem habet, fieri potest
executio. Consulat. Mar. c. 294. ubi agitur de casu, si nau-
clerus, momentibus etiam id mercatoribus in navi constitu-
tis, navem in portu botis non firmaverit funibus anchoris-
que, & dicitur in Verf. Batava. En so het Schip, niet kantoe-
rycken, en de Schipper noch eenige Goederen (buyten het selve) heeffe
sullen die mede verkost wvorden, om de Schaadten der Koopluyden
so volldoen.

§. V. Postulat jam ordo, ut nos conferamus ad diffi-
cilem

cilem quæstionem, quæ fere cardo totius nostræ Disputationis est, & valde antè aliquot annos Gedani agitata fuit, num scilicet hic, ubi per casum fortuitum ex collisione damnum accepit navis, locus sit Avariæ, ita scilicet, ut non tantum damnum sit utrinque commune ratione nautarum & exercitorum, sed etiam ipsi mercatores sive die *Befrachter* conveniri possint, eo nempe casu è, gr. si navis utraque vel una tantum læsa fuerit bonis salvis, vel si quædam navis mercibus instructa atque onerata in vacuum aliquam vel *ballast Schiff* (i.e. navem sabulo repletâ: confluverunt enim enim nautæ saburra, quæ crassior ac vilior est arena, naves onerare ad certam usque mensuram, ut jactante fluctu stabiliiores sint) impacta fuit per casum quendam fortuitum, an & tunc bona pro reparatione damni navi illati teneantur. Rationes, quæ pro hac sententia militare videntur, haud de nihilo sunt, & 1) quidem videtur hoc exigere utilitas commerciorum, quod alias mercatores cum maximo commerciorum & negotiationum detrimento absterrentur ab exercendis navibus, atque societatibus communis commercii causa ineundis, dum scilicet exercitores vident ratione navium in se totum redundare damnum, mercatores vero merces, quæ in navi sunt, debere esse exemptas, ita enim quilibet abstraheretur ab exercendis navibus, 2.) Militat pro hac sententia consuetudo, tum quæ Gedani obtinet, & quæ probatur ex Decretis Magnifici iustitii Reipubl. Senatus mihi verò a Venerando *Dn. Patrio meo* communicatis, quorum unum pronunciatum fuit An. 1636. d. 18. Jun. In *Sachen &c. hat E. E. Rath zur See Recht erkannt / daß Kl. seine Klage genugsam erwiesen / und der Schipper zu den geklagten Schaden Anlaß gegeben / wird derowegen schuldig seyn / den Kl. so wohl an Bordung als eingeladenen Gut erlitten / zu tragen und zu erstatten / und solcher Schade über Schiff und Gut gehen soll.* Alterum Decretum latum fuit d. 18. Decembr. 1640. Demnach es sich kurz verwichener Zeit begeben &c. ist die Frage entstanden:

An in collisione navium Avariæ locus sit?

Ob dieser Schade gleich einem See-Schaden zur Haverey zu ziehen / und also über Schiff / und sämtlich eingeschiffte Waaren / die so wohl in dem Schiff als Bordung gewesen geachtet / oder nicht? Worüber sie E. E. Rath um rechte Decission durch beygebrachte Bericht-Schriften hitlich ersuchet. Als hat E. E. Rath befunden / daß in diesem Fall / weil er von dem vorigen Casu, weshalb den 21. Jun. A. 1632. ein Edict publiciret / worden / nicht groß discrepirt / der ichtige Schade nicht allein auff dieselbe Waaren so in Bordung / auch die so noch weiter ins Schiff solten gebracht werden / gehen / und die Interessenten proportionaliter den Schaden zu tragen und Haverey zu leiden schuldig seyn werden / *B. N. W. Accedit quoque communis observantia Belgii, de qua testatur Cooren in Obs. suis Obs. 41. ubi plus quam 30. testes, quos inter sunt membra Illustris ibidem Admiralitatis Collegii, ut & præcipui mercatores tunc temporis, arbitrium seu parere aliquod confecerunt, & pro hac consuetudine deposuerunt.* Dat als een geladen Schip een ander ledigh of ballast Schip in Zee by Ongelück overseylt, ofte beschadight, de halve behoort om geschlagen te werden pont ponts gelyck ouert behouden schip, ende de Gedern, die ten tiide want ongeluck daerinne geweest zyn, naar advenant van elex vvaerde. Ende dat sulcks binnen de Stadt van Amsterdam in veele ende verscheyde Saacken soo in Rechte, als daer buyten verstaen ende geobserveert is geweest. *Quam consuetudinem quoque in sententionando in Belgio secutus fuit Senatus der hohe Rath A. 1630. d. 17. Maji 3.)* Consentire quoque videtur Ordinatio Caroli V. & Philippi II. tit. van Schepen die elckander beschadigen art. 1. *Oftt gebeurde, dat twee Schepen binnen of buyten Landes zeylende int zeylen malkandern an boortquammen mer moegende ont zeylen, noch onrvycken, ende sulcke d'eene d'ander in de gront stiece, ofte aender schade aendede, soo sal de schade zyn, half en half, rzy dat selve gebeurde by Dage ofte by Nachte in tempeest, schoon vveder, ofte andersins. 4.)* LL. quoque Rhodiorum volunt, ut si navis velificans in aliam navim velificantem de die delata fuerit, omnis *nam collisio* quam in-

tēritus ad nauclerum pariter & ad ipsos vectores spectet, & *merces* in contributionem veniant. Ex his omnibus concludi possēt, cum LL. maritimæ generaliter loquantur, & insuper observantia illa Belgii & Gedanensis accedat, quod semper, etiam si navis vacua oppressa fuerit, dimidia ista etiam ex bonis lædentis navis reparanda sit, & hinc quoque mercatores ad satisfactionem cogi possint.

§. VI. Eninvero placet mihi, salvo melius sentientium iudicio, contraria sententia, quod hoc damnum in collisione navium, salvo bonis, causatum, habendum sit pro simplici damno sine *Rampe* (uti hæc vox in genere denotat damnum fortuito navibus obveniēns *Consulat. Mar. c. 281.*) adeoque opponitur *dem Haverey Schaden*, atque hic sensus est, hoc damnum esse ab utroque nautarum pro dimidia sustinendam, & tantum Magistro, exercitoribus, & navis domino imputandum, mercatores autem, quorum *merces* navis impacta continet, de damno respondere non teneant; Fundo me autem 1.) in Jure Communi quod non admittit *Havariam*, nisi necessitas ad conservationem bonorum jactum efflagitaverit, & hæc quoque revera servata fuerint, uti vel ex ipsa definitione *Havariæ* patet, quæ nihil aliud est, quam communis contributio rerum in navi repertarum ad resarciendum damnum bonis quorundam mercatorum eum in finem illatum, ut navis & reliqua bona salva evadant. Vid. *Quintini Weitfen. Tr. de Avariis §. 1.* Non autem in hoc casu, ubi una navis alteri per collisionem nocuit, tale quid se exferit, quod scilicet commune detrimentum fieri debeat eorum, qui propter amissas res alterius consecuti sunt, ut suas salvas haberent. Accedit & hoc, quod jactus in tributum demum, salva nave, veniat, *L. navis levande 4. pr. ff. ad L. Rhod. de jactu* Quod si enim navis fluctibus quassata vel submersa fuerit, non jam amplius locus est contributioni; factum enim naufragio, cessat æquitas contributionis, quoniam aut nihil communis periculi removendi causa factum est, aut si quid factum, nemini pro-

fuit

64 CAP. IV. DE REPARATIONE DAMNI

*fuic. Loccen. l. 2. c. 8. §. 7. & n. Marquard. de Jure Mercaturæ
 l. 3. c. 4. p. 393. & tunc als men schip en sebarra verliest, ut nau-
 ræ dicunt, siue eum depressa navis atque dejecta est, quod
 quisque ex ea suum servavit, sibi servat tanquam ex incen-
 dio, neque amissæ navis damnum collationis consortio re-
 farcitur per eos, qui merces suas ex naufragio liberaverunt,
 de Vicq. in not. ad Weitf. Tr. de Avariis voc. non haberi §. 19. l.
 cum depressa 7. in s. ff. ad l. Rhod. de jactu. Conf. Vinn. ad Peck.
 de re nautic. ad l. 15. ff. ad l. Rhod. de jactu lit. a. Simon van
 Leewen ad cit. Tr. Weitsii de Avariis c. 1. voc. salva evasi. qui
 dicit: Communis est opinio, quod quando navis alteram contra se
 venientem obruit, id damni in eributum non venire, neque contri-
 butionem locum habere, cum ob communem utilitatem nau-
 fragium factum non sit. Ad stipulantur 2) huic sententiæ ju-
 ra maritima, ut jus Wisbyense art. 68. Da ein Schiff durch
 Unglück wieder das andere ansegein wird/ so daß ein Schiff
 mit seinen Gütern verlohren gieng/ so soll man das Gut/ so vor
 den Verlust in beyden Schiffen gewesen/ auf Geld setzen oder
 würdigen und soll alsdenn der zusammen gesummirte Werth
 oder Güter/ so in beyden Schiffen/ das verlohrene Gut bezahlen/
 Pfund dem Pfunde und Marck den Marck gleich. Also soll
 man auch den Werth setzen von beyden Schiffen/ ehe und be-
 vor solcher Schaden geschehen/ und soll also der zusammen ge-
 summirte Preiß von beyden Schiffen das verlohrene Schiff-
 Pfund dem Pfunde und Marck dem Marck gleich bezahlen/
 Et porro art. 71. da ein Mann den andern mit seinen Schiffe
 durch seegen Schaden zufüget/ und derselbe/ so den Schaden
 gethan/ verklaget würde/ will dieser nun schweren und mit sei-
 nem Eyde erhalten/ daß es ihm leid/ und er den Schaden
 nicht habe verhüten können/ so soll er denselben halb bezah-
 len/ würde er aber solches mit seinen Eyde nicht erhalten/ soll
 er den Schaden gantz zu zahlen schuldig seyn. 3.) Convenit
 cum hisce jus maritimum Hanseaticum Tit. 10. art. 1. in Jus
 Hamb. P. 2. tit. 17. art. 6. & art. 8. ibi: Wenn 2. Schiffe zusam-
 men kommen/ und einer das andere zerbrochen/ und gleichwohl
 das*

zerbrochene Schiff nicht untergeheth/ sondern zu Errettung des zerbrochenen Schiffs/ Güter geworffen werden/ so soll das Schiff/ welches dem Schaden gethan/ denselben bessern. Kan aber der Schiffer mit seinem Steuer-Mann und Schifffmännern schweren/ daß der Schade ohne seinen Willen geschehen/ so darff sein Schiff samt seiner Zubehörunge mehr nicht denn den halben Theil des Schadens erstatten. Auch ist der Schiffer in sein Gut/ ingleichen des Kauffmans Gut/ so in dem Schiffe ist/ zu den Schaden zu antworten nicht schuldig. Ex quo sequens deduci potest argumentum; Si mercatoris bona, quæ in impacta & lædente navi constituta sunt, ne quidem obligantur eo in casu, ubi simul ex altera navi, quæ damnum passiva est, bona sunt jacta, multo minus tenebuntur ad reparationem damni mercatoris bona, tunc, ubi navis tantum, bonis salvis, damnum accipit. Jam autem verum est prius, Ergo & posterius 4) Confirmat quoque hanc sententiam Decretum Magnifici Senatus Gedanensis d. 10. 1588. d. 12. Decembr. iterum gratiose a laudatissimo antea Dn. *Præconssule* mihi communicatum, sequentis tenoris. Auf die angestrengete Klage Michel Rosenbergs und Consorten gegen Michel Bartsch und Conf. Bekl. belangend ein Lübsch Schiff zusamt damahln eingehabten und gestrandeten Gütern/ wie davon die beygekommene Acta bereits Meldung thun/ so wohl auf beyderseits ergangene Zezeugniß/ Beweise und Recht Säge hat E. E. Rath zu See-Recht befunden/ daß das Lübsche Schiff/ so samt den Gütern gestrandet/ und geblieben/ von dem Holländischen Schiffe dermassen in offenbahrer See/ da sie an einander gerathen/ beschädiget/ daß der Lübsche Schiffer folgendts zu Rettung Leibes/ Lebens und Gutes in den Strand an die Nehrung zu lauffen gedrungen worden/ und da samt Schiff/ Mann und Gut geblieben/ ausgekommen 2. Personen/ so sich geborgen/ beßgleichen das Holländische Schiff durch solchen Anstoß/ so durch groß Ungewitter verursacht/ nicht wenig auch zerbrochen worden/ als soll demnach vermöge dem See-Recht das Gut so in beyden Schiffen gewesen/ ehe davon etwas verlohren/ auf Geld geschähet/ und

und wardiret werden; und die wardirten Güter der beyden Schiffe zusammen summiret das verlohrene Gut bezahlen/ Pfund Pfund gleich/ Marck Marck gleich/ den soll auch die Würde der beyden Schiffe/ ehe der Schaden durch den Anlauff geschehen/ geschähet/ und der Preiß der beyden Schiffe zusammen summiret / und so wohlß das verlohrene Lübsche Schiff bezahlt/ als auch der Schade/ so dem Holländischen Schiffe wiederfahren/ erstattet werden/ Pfund Pfund gleich/ Marck Marck gleich. B. N. W. Imo s. ipse Cooren Baravus ICtus, supra a nobis allegatus, non potest ire inficias secundum LL. Wisbyenses aliter dispositum esse, ac fert consuetudo ibidem & observantia.

Respondetur
ad argumen-
ta, quæ pro
Havania faci-
unt.

S. 7. Jam quoque paucis ad argumenta, quæ pro prioris sententia proferuntur, respondendum erit; Et quidem quod 1.) ad utilitatem commerciorum attinet, illa magis pro hac, quam pro altera parte militat, quia si bona quoque & merces mercatorum in reparationem damni imputari deberent, non facile inveniuntur Assesores, atque inde maximum impedimentum commerciorum floribus obstat; ut taceam, mercatores nihilominus perdita navi vecturam die Fracht solvere, atque ita non poterunt ad duplex damnum adstringi. Ea autem, quæ ab altera parte ratione utilitatis prolata sunt, ad illum casum pertinent, quod hodie non amplius Exercitores in solidum teneantur, uti de Jure Civili, Vid. Cooren in *Obs. Obs. 41. p. 262.* de quo tamen hic non quaritur. Conf. interim Dn. Præses in *Usu forensi L. 14. ff. ad Tit. de Exercitor. actione §. 15.* Nec urgeri potest, ob casum fortuitum Exercitores ab exercendis navibus deterreri; nam alias nunquam reperirentur exercitores, quia semper naves variis subjectæ & expositæ sunt casibus periculisque: ubi Divinæ clementiæ rerum humanarum directrici se commendant, & inde aversionem periculi expectant. 2.) Quod ad laudem mercatorum & aliorum a Cooren adducta attinet, facile hæc consuetudo per contrarium abrogari potuit, ut ex Baravus ICtus contrarium attestantibus & supra citatis liquet, imo Gedani nonnulli nautæ juramento asseruerunt & confirma-

firmarunt, in Belgio contrariam consuetudinem abrogatam, & eam, quæ tale damnum als eine Rampe considerat, in ejus locum fuisse receptam. Imo 3.) ponamus, hanc consuetudinem in Belgio adhuc in pristino suo vigore esse, non tamen adeo Gedani ad eam respiciendum puto, quin potius ad illa, quæ in locis vicinioribus e. gr. Hamburgi & Lubecæ in usu sunt. Semper enim, quotiescunque deficit in loco aliquo casus certi decisio, ad loca viciniora magis, quam remotiora recurrendum, & secundum LL. consuetudinesque ibi receptas judicandum. Si enim pro diversitate casuum in locis maritimis varie emergentium in iuribus domesticis minime decisa ac dubia controversia fuerit exorta, eo casu dextre admittimus allegationem alterius statuti, sive Hamburgensium, sive aliarum civitatum vicinarum, earum tamen quæ ad nostros mores nostræque Reipubl. formam quam proxime accedunt, arg. L. Constitutionibus 24. ff. ad municipal. L. Quod non ratione 39. ff. de LL. Joh. Sibrand. in Iure Publ. Urbis Lubeca Anseaticarum nec non Imperialium civitatum Part. 1. Sect. 9. p. 89. Patet ergo ex his, mercatores ratione honorum non teneri ad damna navi per collisionem ex incurso data, bonis salvis, reparanda. Alia ergo est ratio, si bonis vel mercibus detrimentum pariter per incursum accesserit, tunc omnino & mercatoribus ratione mercium satisfieri debet, secundum mentem exercitorum ita de consuetudine hac attestantium, dat de redene ende billickbeyt conform vvas, dat de Schade byt een Schip een ander aengedaen, gedrugen vverde by de respectieve Schepen, eende sooint vorongeluckte Schip meede eenige Goederen mochten gewest zyn, dat de Schade dan aen de Goederen geleden, by de respectieve Goederen van beyde de Schepen soude gebetert vverden, sellende SOO SCHEPEN TEGENS SCHEPEN, ENDE GOEDEREN TEGENS GOEDEREN. COOTEN. all. Obs. 41. p. 269.

S. 8. Nave ad portum delata, vel etiam ipsis naucleris, facto naufragio, perditæque navi, iterum ad locum, unde navi solverant, redeuntibus, prima cura esse solet ratione vecturæ, quam stipulati sunt naucleri ab exercitoribus, quo illam

Quid juris hoc casu ratione vecturæ der Fracht.

consequantur. Enimvero in tristi illo casu, ubi ob metum naufragii jactus factus est, contributioque per modum Havarie instituitur, & hæc vectura cum mercibus projectis catalogo conferentium adscribitur, conferendaque est pariter vectura ac aliæ merces, nisi nauclerus ea carere malit, quo casu nec ad contributionem cogi potest. Weitsf. *de Avariis*. §. 24. quamvis naufragi electionem atque optionem habeant, an nimirum contenti esse velint vectura, quam nauclerus recusat, num vero eum nihilominus ad contributionem adigere. Wisb. *Zee recht art. 20. 38.* Ordin. Phillippi II. *Tit. van Schipbreckinge, Zee verpinge art. 6.* Consulat. Mar. *c. 96. & 199. & c. 281.* Jus Maritim. Hanf. *t. 8. art. 3.* Statut. Hamb. *part. 2. tit. 16. art. 2.* de Vicq. ad Weitsf. *in not. ad c. tit. §. 24.* Plane vero aliter se res habet, si non modum Avarie admittimus in navium collisione, sed potius ut aliud simplex damnum hanc lesionem consideramus, tunc enim nihilominus nauclerus dejectæ navis, si nulla ipsius culpa adsit, atque bona salva sint, pretium vecturæ petere potest; Quis enim diceret, bona a contributione esse exempta, & tamen vecturam esse conferendam. Sed an totam vecturam conventam petere possint naucleri, si ita per collisionem factam iter suum prosequi atque totam vecturam promoveri non potuerint? Resp. Negandum hoc esse videtur, quia nondum promerita fuit vectura, & sic rei incertæ non potest fieri æstimatio. Non igitur potest nauclerus læsæ navis prætere, ut cum alter ad dimidiam damni navi illati teneatur, ille quoque exsolvat dimidiam vecturæ, quam ipse non promeruit, & quam accipere debebat, si bona ad destinationem locum salva attulerit; alias enim nauclerus impactæ navis omne fere damnum solus sustineret, cum hæc tanta sæpe esse possit, quanti navis ipsa constat. Et insuper in restitutione damni respicitur ad id, an quis quoque revera illud passus fuerit, non vero, si adhuc incertum est, uti nostro casu, quia multa accidere potuissent, quæ nauclerum a promerito vecturæ atque absolutione itineris impedire potuissent, *arg. L. 29. §. 3. ff. ad L. Aquil.* Adeoque pro rata emensi itineris nauclero tantum satisfactio præstatur. Sane Carol. V. lege lata fan-

fancivit, ut sive in itu sive in reditu navis tumpatur aut solvatur, pro rata confecti itineris vecturam præstent merces ex naufragio servata. *Ordonnantie op de Zeerechten art. 40. & Ordin. Mar. Hanseat. Tit. 9. art. 1.* quod non male quidam bonorum virorum arbitrio committunt *Jus Dan. c. 52. de Vicq. loc. cit. voc. ad dicenda foret.* Aliud a. obtinet, si naucerus bona ad destinatum locum transporter. *Jus Mar. Hanf. c. 1. §. 2.* Wann aber ein gefrachtet Schiff in der See Schaden nimmt ohne Schuld und Verschümmiß des Schiffers, und bringet doch des Kauffmans Gut zur stete/so soll der Schiffer davon volle Fracht haben ic.

§. IX. Cum varia occurrant pericula, quibus mercatores commerciis ac navigationi intenti patent, ne ad incitas statim redigantur mercatores, perditis bonis navibusq; Asseratores hoc in casu his succurrunt periculis, & accepto præmio, securos periculi jubent esse mercatores, res suas in navem immittentes, dum pro illo respondere volunt. Videamus ergo, an etiam hi damno per collisionem navium illato securitatem mercatoribus præstent? Distinguendum hic est, ad quale periculum se in instrumento assecurationis, quod stylo mercantili *Pollice* seu *Polliza*, (de quo haud ita pridem sub Præf. *Dn. D. Werlhofsi* pro gradu Doct. disputavit, *Dn. Schele Hamb.*) vocatur, obligaverit Asseruator. Quod si enim pactum de periculo præstando generaliter fiat, sine singulorum casuum dinumeratione, prout raro hodie contingit, cum in Pollicibus plerumque specificæ casus exprimantur, Marqv. *de Jure Mercat. l. 2. c. 13. §. 46.* tunc cum sub hoc nomine intelligantur casus fortuiti e. gr. naufragium, hostium aggressura, ventorum violentia &c. sine dubio etiam asseruator collisiones navium quæ casu fortuito fiunt, in se suscepisse censetur: Si vero ex facto, fraude vel culpa domini mercium sive navis magistri jacketura aliqua per navium collisionem sequatur, tunc asseruator quoque hoc casu non tenebitur. *Conf. Rot. Genuenf. Dec. 3. n. 15.* Qui enim suscipit in se periculum mercium vehendarum, intelligitur in se suscipere periculum fortunæ, non culpæ. *Rot. Genuenf. Dec. 3. n. 15. Christin. Vol. 3. Dec. 47. n. 5. & 6.* ibique citati Autores, *Santerna de Asseruat. P. 4. n. 16. Rocca. Vol. 2. Conf. 97. n. 26. Marquard de Jure mercature c. 1.* Huc pertinet *L. cum proas*

An Asseratores quoque de collisione navium inde que secuto damno teneantur.

ponas *C. de nautic. fan.* quod satis videbatur iniquum, ut culposus agere possit contra asecuratorem innoxium pro redintegratione illius damni, quod ex ejus culpa contigit. *Amisfarum enim mercium*, uti habent elegantia verba *d. l. de iumentum*, quod non ex marine tempestatibus discrimine, sed ex precipiti avaritia & incivili debitoris audacia accidisse asseveratur, ad scribi tibi juris publ. ratio non permittit. Quod si vero Asecurator omne periculum pacto in se susceperit, tunc quoque tenetur de omni damno in mari contingenti, sive propter tempestatem, vim hostilem vel ventorum violentiam contigerit, sive per culpam & negligentiam naucleri vel aliorum, qui in navi sunt. *Loccen. de Jure marit. l. 3. c. 6. illustr. Dn. Coccej. Disp. de Asecuratore §. 13. & Dn. Werthof. in cit. Disp. P. 2. c. 10.*

De Stellionibus maritimis *Lorrendraeyers* dictis.

§. IX. Antequam coronidem huic Disputationi imponam, cum supra *C. 2. §. 8.* mentio facta sit illorum, qui falsis in signibus & velis utuntur, & absque literis publicis in mari navigant, paucis de his adhuc agendum. Vocantur autem tales Stelliones maritimi Belgis *Lorrendraeyers* à voce *Loren* ita dicti, quia specie vendendi *Lor am*, seu liquorem ex uvarum folliculis & acinis post mustum affusa aqua expressum, & hinc oblationis tributique exortem, vendebant vinum, atque hoc pacto publicum fraudabant. Vox vero *draeyen* significat *versere & volvere*, quæ mentientium propria. Quæ de causa Belgæ eos tradunt esse *Lorrendraeyers*, qui falsis literis *Lurden-Brieff* dictis, vel sigillis alienis utuntur, ideoque navis merciumque amissione plectuntur *Malcomes. ad Wessingbec. tit. de Rer. Divis. p. 62 lit. e. Diether. in Conin. Thes. Pract. Besoldi lit. L. n. 103.* Possunt autem hunc nomine venire, qui vel vectigalia in exportandis importandisque mercibus fraudant, vel prohibitas ad hostes aliosve contra Edicta publica transferunt, vel navigia instruunt armamentis, eaque mittunt aut peragunt ipsi ad loca, ubi nemini fas est commercium tractare, quam cùm publice id permissum, & quo aliis fallacie ignaris imponunt, vel gentis suæ vel externæ signis atque aplustribus utuntur, nonnunquam & falsum comiteatum veritatis suæ prætendunt. Vid. *Benedicti de Pratis Disceptat. forens.*

forens. de Stellationibus maritimis Amstelod. A. 1690. in 8vo edita, ad quem librum edendum certa facti species Auctori occasionem dedit, ubi Hermannus Ufenbecius sub Serenitatis Electoralis Brandenburgicæ tunc temporis auspiciis & signis, impetrato à Sebastiano Freitagio Electoris Brandenburgici res maritimas Emdæ procurante, diplomate potestatem accepit ad Insulam S. Thomæ, & ad oras Africæ aliqua loca commerciorum gratia navigandi. His instructus, Ufenbecius, cum Africæ ora legeret, nautæ reculas suas cum indigenis pro auro permutarunt, sed postea à navi alia, quæ quocumque spectabat ad Brandenburgicam societatem, sumpta in auxilium Hollandica navi, tanquam stellio maritimus invaluus fuit, cumque vela contrahere cogeretur Ufenbecius, carceri mancipatur, atque publice venundatur, quicquid mercium in nave ejus reliquum fuerat, quo facto redeuns quæsitit ab Auctore *Benedicto de Pratis*, an navis sua numero illarum, quæ exercentur ab iis, quos Belgæ vocant *Lorrendraeyers* haberi atque ideo ceu res quæ in commissum cecidit, ærario societatis addici potuerit, quod hic Auctor negavit, atque Ufenbecium calamo docto ab imputato crimine liberavit. Argumenta præcipua à contraria parte erant, quod Elector Brandenb. semel societati illi, quæ Africæ litora incolit, privilegiū cōcesserit, quod non debuisset merces s. reculas pro auro cum indigenis permutare. Sed *Ben. de Pratis* responderet, Principem etiam posse privilegia, quæ corpori concessit, singulis concedere, atque data privilegia restringere, adeoque non posse dici, Ufenbecium in commoda societatis à Principe fundatæ peccasse, quod privilegium sit late interpretandum, & quod nautis omnino merces pro auro permutare relicuerit, cum etiam iis in locis, ubi propter societates publico decreto firmatas, privatis non licet negotiari, haud tamen prohibeantur socii navales reculas suas cum indigenis permutare. Vid. pluribus Auctor. *cit. p. 8. & sq.* quem celeberrimus Dn. Feldtmann Dissertationi suæ de *Accessionibus memorabilibus* adjecit & procul dubio ipse ejus Auctor est, ac sub nomine Bened. de Pratis latere voluit.

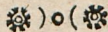
Conclusio
Dilectationis.

§. X. Satis credo jam navigatum, periclitatumque est inter maris procellas, syrtisque, jam vela contraho & ad portum propero: Sed cum nec hunc à collisionibus navium plane securum esse ostenderit superius, hinc nec scriptiōnem hanc à collisionibus eruditorum exemptam fore, haud difficulter suspicor. Actum enim est hactenus de materia, quoad eventum tristi, quoad decisionem intricata, quoad reparationem damni per incursum navium dati plerumque molesta & onerosa, circa quam & rerum maritimarum peritissimi inter se collidunt & diversissimis plerumque calculis rem componere satagunt. Quis ergo mihi vitio verteret, si quæ scripsi, non omnium arrideant palato. Feci interim, quod potui, & quid Juri maritimo secundum LL. ingenue adductas inconvenientissimum fore existimavi. Tuum est, Lector Benevole, si candidus es, illa dexteritate tua supplere, quæ mihi deesse vides, vel ignoscere ad minimum, siquidem ipse inter tot fluxus & refluxus maris constitutus, exiguas hasce lineas sive tabulas quasi ex naufragio liberavi. Deo autem Oprimo Maximo gratias nuncupo devotissimas pro elementissima studiorum directione, qui porro gratia sua mihi adsit, & ex tot mundi procellis, quibus jam statur quotidie, ad felicem aliquando portum æternæ salutis deducat. Faxit quoque idem Rex Regum, terrarum mariumque dominor unicuique, ut sistatur tandem horrenda illa classium maritimarum collisio, & animi Regum belligerantium secura pace in amore mutuo uniantur.

T A N T U M

COROLLARIA.

- I. Consuetudo a Britannis, Svecis, Batavisque recepta, qua naves proprias in extremo casu incendere (quod Belgæ vocant, *den rooten Elencroien laten*, seu in *het Cruysbecken*) solent, ne in hostium perveniant manus, Juri N. & conscientiæ salvæ contraria est.
- II. Etiam pecunia numerata in Havaria contribuenda est.
- III. Ad angarias navium prestandas Germ. die *Schiffe in Beschlag nehmen/ preßen/* tempore necessitatis etiam exterorum naves cogi possunt.

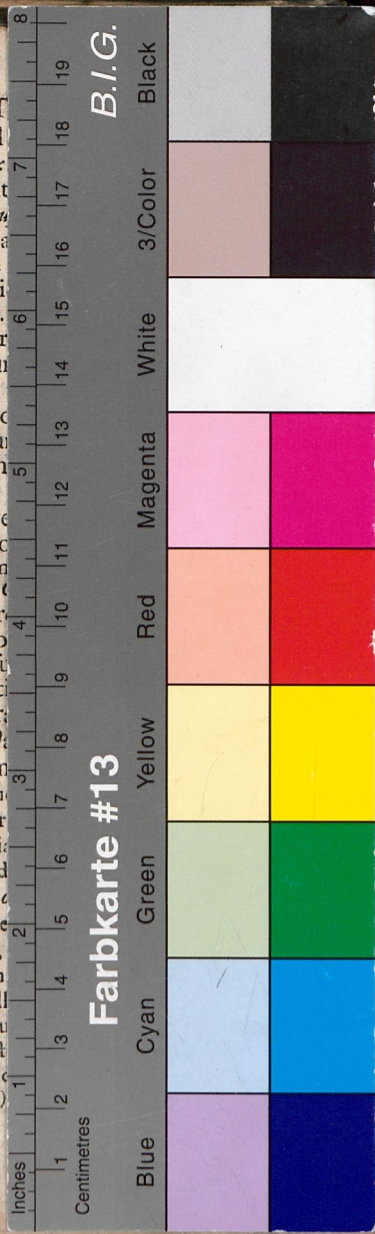

Halle, Diss; 1708 Stv - 2

f
sb,

2057. DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA,
DE

COLLISIONE NAVIUM,

Von
An- und Übersegelung der Schiffe.
VAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIAE, MARCHIONE BRANDENB. ET RELIQUA.
EX ILLUSTRIS ICTORUM ORDINIS
IN ACADEMIA FRIDERICIANA DECRETO,
PRAESIDE

DN. SAMUELE STRYKIO, JCTO
SERENISSIMI ET POTENTISSIMI REGIS BORUSS.
CONSILIARIO INTIMO, PROFESSORE PRIMARIO,
ET FACULTATIS JURIDICAE
ORDINARIO,

*Dn. Patrono, Promotore atque Avunculo Magno, Parentis instar omni
honoris & observantia cultu devenerando,*
PRO LICENTIA.

Summos in Utroque JURE HONORES consequendi
IN AUDITORIO MAJORI

D. MAJI MDCCVIII. horis ante & pomeridianis
publicae ac solenni Eruditorum disquisitioni subjecit

CHRISTIANUS NICOLAUS HOPPIUS,
Soltquellenf. Marchicus.

HALÆ MAGDEB. Typis JOHANN GRVNERI, Acad, Typogr.